

Technická univerzita v Liberci
Hospodářská fakulta

Studijní program: 6208 – Ekonomika a management

Studijní obor: Podniková ekonomika

Posouzení vybraných možností zhodnocení úspor v České republice

The examination of sampled saving valuation possibilities in the
Czech Republic

DP – PE – KFÚ – 2006 29

Jana Pavlatová

Vedoucí práce: PhDr. Helena Jáčová, Ph.D., KFÚ

Konzultanti: Ing. Šárka Čechlovská, Ph.D., KFÚ

Ing. Vítězslav Matějka, Auridica

Počet stran: 87

Počet příloh: 3

Datum odevzdání: 12. května 2006

UNIVERZITNÍ KNIHOVNA
TECHNICKÉ UNIVERZITY V LIBERCI

3146086443

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Jana PAVLATOVÁ**

Studijní program: **M6208 Ekonomika a management**

Studijní obor: **Podniková ekonomika**

Název tématu: **Posouzení vybraných možností zhodnocení úspor v České republice**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

1. Vymezení postavení a významu úspor v ekonomice státu.
2. Charakteristika možností zhodnocení úspor.
3. Analýza podmínek vybraných možností zhodnocení úspor v ČR.
4. Zpracování případové studie na základě analýzy.

KFU/PE

840, [11] 10. m4.

sh., 1ab.

+CD

V 169/06 H

Prohlášení

Byla jsem seznámena s tím, že na mou diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, zejména § 60 – školní dílo.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci (TUL) nezasahuje do mých autorských práv užitím mé diplomové práce pro vnitřní potřebu TUL.

Užiji-li diplomovou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědom povinnosti informovat o této skutečnosti TUL; v tomto případě má TUL právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Diplomovou práci jsem vypracovala samostatně s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím diplomové práce a konzultantem.

Datum: 8. května 2006

Podpis:

Poděkování

Touto cestou bych chtěla poděkovat paní Ing. PhDr. Heleně Jáčové, Ph.D. a paní Ing. Šárce Čechlovské, Ph.D. z katedry Finance a účetnictví Hospodářské fakulty Technické univerzity v Liberci za poskytnuté informace, odborné vedení při zpracování diplomové práce a čas, který mi věnovaly. Můj velký dík také patří panu Ing. Vítězslavovi Matějkovi ze společnosti Auridica, který mi také velmi pomohl při vypracování této práce a poskytl mi cenné rady.

Resumé

Cílem této diplomové práce je popsat možnosti zhodnocení úspor domácností v České republice a zvolit nejvhodnější způsob uložení peněz u konkrétní domácnosti.

Teoretická část se obecně zabývá významem úspor v ekonomice. Dále je pak zaměřena na úspory domácností, kdy je popsána tvorba úspor a důvody vedoucí ke spoření domácností.

V další kapitole jsou uvedeny jednotlivé možnosti zhodnocení úspor, jejich přednosti, nevýhody a využití v konkrétních případech.

Podrobněji jsou pak v této práci analyzovány: stavební spoření, penzijní připojištění, kapitálové životní pojištění a termínovaný vklad. Tyto produkty se řadí mezi méně rizikové a patří k oblíbeným způsobům uložení peněz v České republice. U těchto produktů zjišťuji na modelovém příkladě výši výnosu a na základě těchto výsledků vyhodnotím nejvhodnější způsob spoření pro mnou zvolenou domácnost.

Summary

The aim of this diploma thesis is to describe the possibilities of saving valuation in the Czech households and to choose the best way of pouring money in concrete household.

The theoretical part deals with the importance of saving in economy in general. Next, it is focused on the household saving. The creation of the saving and the reasons for household saving are described there.

In the next chapter, the individual possibilities of saving valuation are mentioned their advantages, disadvantages and utilization in the particular cases.

In the thesis are in detail interpreted: the building saving, the pension insurance, the capital life insurance and the time deposit. These products rang among the less hazard and belong among the most favourite ways to save money in the Czech Republic. I make the inquiries of the gain amount with a model examples of these products. On the basis of the results I analyse the best way of saving for the chosen household.

Klíčová slova

Úspory domácností, reálné investice, finanční investice, cenné papíry, kolektivní investování, stavební spoření, penzijní připojištění, termínované vklady, životní pojištění, kapitálové životní pojištění, investiční životní pojištění.

Key words

Savings of household, real investment, financial investment, stocks and bonds, collective investment, building saving, pension insurance, term account, life insurance, capital life insurance, investment life insurance.

Obsah

Seznam použitých zkratk a symbolů

Úvod	13
1. Význam úspor v ekonomice	15
1.1 Základní pojmy	15
1.2 Význam národních úspor	16
1.3 Mezinárodní srovnání	17
2. Úspory domácností	19
2.1 Tvorba úspor	19
2.2 Důvody vedoucí ke spoření	20
2.3 Faktory ovlivňující tvorbu úspor	21
3. Možnosti zhodnocení úspor v České republice.....	22
3.1 Rozhodování o investici	22
3.2 Možnosti investování	23
3.2.1 Vkladové produkty	24
3.2.1.1 Vklady na viděnou	24
3.2.1.2 Termínované vklady	25
3.2.1.3 Úsporné vklady	26
3.2.2 Cenné papíry	28
3.2.2.1 Dluhopisy	28
3.2.2.2 Akcie	30
3.2.3 Kolektivní investování	31
3.2.4 Pojištění	35
3.2.4.1 Penzijní připojištění	35
3.2.4.2 Životní pojištění	36
3.3 Změny ve struktuře úspor českých domácností v období 1995-2005..	39
3.4 Porovnání vybraných druhů finančních produktů v České republice.	40

4. Komparace vybraných finančních produktů.....	45
4.1. Charakteristika zvolených možností zhodnocení úspor	45
4.2 Stavební spoření	46
4.3 Penzijní připojištění	53
4.4 Kapitálové životní pojištění	58
4.5 Termínované vklady	62
4.6 Shrnutí	64
 5. Výpočet výše zhodnocení úspor v modelové domácnosti	68
5.1 Výnos ze stavebního spoření	69
5.2 Výnos z penzijního připojištění	75
5.3 Výnos z termínovaného vkladu	77
5.4 Závěrečné zhodnocení	79
 Závěr	81
Seznam literatury	
Seznam tabulek a obrázků	
Seznam příloh	

Seznam použitých zkratek a symbolů

§	paragraf
%	procento
apod.	a podobně
a.s.	akciová společnost
atd.	a tak dále
cca	přibližně
CP	cenný papír
č.	číslo
ČNB	Česká národní banka
ČR	Česká republika
ČSÚ	Český statistický úřad
EU	Evropská unie
HDP	hrubý domácí produkt
Kč	koruna česká
kol.	kolektiv
max.	maximálně
MF	Ministerstvo financí
min.	minimálně
mld.	miliarda
např.	na příklad
obr.	Obrázek
OECD	Organization for Economic Cooperation and Development (Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj)
p.a.	per annum (ročně)
PF	penzijní fond
resp.	respektive
s.	strana
Sb.	Sbírka
SCP	Středisko cenných papírů

str.	strana
tab.	tabulka
tis.	tisíc
tj.	to je
tzv.	tak zvaný
vyd.	vydání

Úvod

Jako téma své diplomové práce jsem zvolila možnosti zhodnocení úspor v České republice.

Důvodem mého výběru byl nejen teoretický zájem a možnost využití poznatků mé práce v praxi, ale také fakt, že již nějaký čas pracuji v poradenské firmě, kam přichází často klienti s dotazem - jak uložit výhodně volné peněžní prostředky (úspory).

Úspory domácností jsou velmi důležitým zdrojem financování investic pro každou zemi. V zájmu každého státu by mělo tedy být zvýšení míry spořivosti domácností. Pro tvorbu úspor je velmi důležitá především ekonomická situace země. Domácnosti by měly být motivované ke spoření především příznivými podmínkami – dostatečným disponibilním důchodem, inflací, podmínkami bank atd. V České republice jsou navíc některé způsoby spoření (stavební spoření, penzijní připojištění) podporovány státem, což také zvyšuje zájem obyvatelstva o tyto produkty spoření.

Ačkoliv obyvatelé České republiky patří k šetrnější části světové populace, je pro ně však typické, že s rostoucími příjmy nedochází ke zvýšení spořivosti. Naopak téměř celý přírůstek jejich hrubého disponibilního důchodu směřuje do jejich individuální spotřeby, proto je nutné zvyšovat atraktivitu jednotlivých spořicíh produktů a zlepšovat podmínky v České republice, což by přesvědčilo lidi k obětování spotřeby ve prospěch úspor.

Tato práce se především zabývá analýzou možností zhodnocování úspor v podmínkách České republiky. Myslím si, že toto téma je velmi zajímavé, protože každý občan, který disponuje volnými peněžními prostředky, si přeje zvýšit jejich hodnotu (dosáhnout co nejvyššího výnosu jejich prostřednictvím) a nenechat je bezúčelně ležet „pod matrací“.

Práce je rozdělena do několika částí. V první části jsou definovány základní pojmy související s úsporami a zhodnocen význam národních úspor v ekonomice. V závěru této kapitoly je uvedeno srovnání míry národních úspor České republiky s ostatními zeměmi Evropské unie.

Další část předkládané diplomové práce je věnována úsporám domácností, které jsou významnou složkou národních úspor. Zabývala jsem se především tvorbou úspor včetně zhodnocení důvodů vedoucích lidí ke spoření. Následné podkapitoly uvádějí možnosti zhodnocení volných peněžních prostředků a na základě jakých faktorů by se měli hodnotit investiční příležitosti. Vzhledem k velkému počtu možností investování nebylo možné rozebrat detailně všechny tyto možnosti. Pro podrobnou analýzu jsem zvolila pouze některé způsoby zhodnocení peněz, které budou zpracovány v další kapitole.

V následující kapitole jsou popsány podmínky na území České republiky u čtyř mnou zvolených produktů, a to u stavebního spoření, penzijního připojištění, termínovaných vkladů a kapitálového životního pojištění. K výběru těchto produktů mě vedlo několik důvodů. Hlavním důvodem pro tuto volbu je jejich popularita u domácností v České republice, což vyplývá ze šetření Českého statistického úřadu. Dalším důvodem jsou samozřejmě také výhody, které přináší. Společným znakem těchto vybraných produktů je navíc to, že patří k méně riskantním způsobům uložení peněz. Pro české domácnosti je totiž typické, že dávají přednost méně riskantním možnostem investování.

Na závěr je uveden výpočet výše zhodnocení u zmíněných produktů na konkrétním příkladě modelové rodiny. Na základě těchto výpočtů jsem navrhla nejlepší řešení, jak zhodnotit peníze dle požadavků této rodiny. Při volbě nejvhodnějšího produktu jsem musela však brát v potaz vedle výnosu také především dobu, po kterou chtějí spořit, a riziko, jež jsou ochotni podstoupit.

1. Význam úspor v ekonomice

1.1 Základní pojmy

V systému národních účtů jsou *úspory* chápány jako národní úspory a jsou definovány jako ta část hrubého národního disponibilního důchodu, která není použita na výdaje na konečnou spotřebu. Úspory jsou tokovou veličinou. Protože jejich vyčíslení je obtížné, v národních účtech se počítají nepřímo jako zbytková veličina.

Hrubé národní úspory vyjadřují tu část hrubého národního disponibilního důchodu, která není použita na konečnou spotřebu. Toto vyjádření hrubých národních úspor platí pro institucionální sektory, které realizují konečnou spotřebu. Mezi tyto sektory patří domácnosti, vládní instituce a soukromé neziskové investice sloužící obyvatelstvu. U sektorů nefinančních a finančních podniků, které nerealizují konečnou spotřebu, se hodnota jejich disponibilního důchodu rovná úsporám. [18]

Míra úspor je poměr hrubých národních úspor k hrubému národnímu disponibilnímu důchodu. Míru úspor lze také vypočítat jako poměr hrubých národních úspor k hrubému národnímu produktu. [1]

Je nutné dále rozlišit *soukromé a veřejné úspory*. Do úspor soukromého sektoru patří nefinanční podniky, finanční instituce, domácnosti a soukromé neziskové instituce sloužící domácnostem. Do veřejných úspor se zahrnují úspory vládních institucí.

Úspory nabývají různých forem finančních aktiv a proměňují se pak v nefinanční aktiva prostřednictvím investic. Úspory a kapitálové transfery pak představují základní zdroj růstu čistého kapitálu jednotlivých sektorů a celého národního hospodářství. Země, sektory a jednotlivé subjekty bohatnou jen díky tvorbě úspor, která zvyšuje jejich čistý kapitál.

Je také nezbytné rozlišovat *hrubé a čisté národní úspory*. Hrubé úspory obsahují hodnotu spotřeby fixního kapitálu a jsou tedy důležité z hlediska jejich vazby na celkové investice. Čisté úspory jsou zase určující pro růst čistého jmění.

Hrubý národní disponibilní důchod představuje konečný důchod všech institucionálních sektorů ekonomiky, který se vytváří v procesech prvotního rozdělení národního důchodu (důchody z práce a kapitálu) a v procesech druhotného rozdělení (daně, dávky sociálního pojištění atd.). [18]

1.2 Význam národních úspor

Tvorba úspor a jejich přeměna na investice je svým způsobem hnacím motorem každé ekonomiky a současně jedním z nejvýznamnějších ukazatelů rovnovážnosti hospodářského růstu. Hospodářský růst země a zvyšování životní úrovně obyvatel je totiž do značné míry závislý na růstu investic. Úspory zvyšují národní bohatství jak ve formě finančních aktiv, tak i v podobě nefinančních aktiv.

Vztah národních úspor a domácích investic bezprostředně souvisí s platební bilancí země, jelikož její běžný účet je jednou z komponent měření, a zprostředkovaně také s vládní rozpočtovou bilancí a s monetární situací (úrokovými sazbami, směnnými kurzy měny, přílivem zahraničních investic atd.).

Od veličiny národních úspor se odvíjí vzájemně provázaný soubor všech základních segmentů makroekonomického vývoje. Uspořádanost a vyváženost úspor ovlivňuje hospodářská politika vlád a měnová politika centrálních bank, zejména pokud jde o pravidla udržování makroekonomické stability a tím i způsobilosti čelit stavům nerovnováhy ekonomiky. Narušování rovnováhy mezi národními úsporami, investicemi a běžným účtem přivádí obvykle každou ekonomiku k přizpůsobování, které často zanechává vážné následky na finančních trzích, vede k náhlým a prudkým kurzovým změnám a je také doprovázeno negativními efekty na celkovou produkci i na trh práce.[18]

Vzhledem k výše uvedeným důvodům se stává míra národních úspor jedním z předních indikátorů makroekonomického vývoje země a zaujímá významné postavení ve všech empirických a politicko-hospodářských analýzách, pravidelně uváděných mezinárodními

ekonomickými organizacemi jako je OECD, Mezinárodní měnový fond a Evropská komise.

1.3 Mezinárodní srovnání

Míra národních úspor se v původních členských zemích EU pohybuje kolem 20 % HDP a rozdíly mezi jednotlivými zeměmi nejsou velké. Mezi země s vyšší mírou úspor patří Lucembursko, Nizozemsko, Irsko, Rakousko a skandinávské země. Naopak země s nižší mírou úspor jsou Řecko, Portugalsko a Velká Británie. Zmínila bych ještě země mimo EU a to USA, které mají velmi nízkou míru úspor a na druhé straně Japonsko, které má naopak velmi vysokou míru úspor. V rámci nových členských zemí EU patří Česká republika, Slovensko a Slovinsko mezi země s nadprůměrnou mírou úspor a Polsko, Maďarsko a Litva k zemím s podprůměrnou mírou úspor. [18]

Míra národních úspor České republiky je v mezinárodním srovnání relativně vysoká. Dosahuje hodnot vyšších než ve většině vyspělých ekonomikách. Přesto díky značným investičním potřebám české ekonomiky, které vyplývají z procesu transformace a ze zaostalosti infrastruktury, jsou tyto úspory nedostatečné. V dlouhodobém vývoji má však míra úspor v České republice klesající tendenci. Tento pokles je dán především silným poklesem míry úspor domácností a klesajícími úsporami sektoru vládních institucí, které jsou závislé na rozpočtové politice.

Nedostatečné národní úspory způsobují, že česká ekonomika je stále více závislá na zahraničních úsporách (tedy na přílivu zahraničního kapitálu).

Tab. č. 1 Míra úspor (v % HDP)

	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
EU - 25	20,6	20,3	20,7	21,0	20,5	20,3	20,0	19,7	19,4	19,8
EU - 15	20,6	20,3	20,7	21,0	20,5	20,4	20,0	19,7	19,4	19,9
Belgie	25,4	24,5	25,9	25,6	26,3	26	24,6	24,2	23,6	23,5
ČR	28,7	26,2	24,2	26,5	24,5	23,9	23,5	22,2	20,9	22,4
Dánsko	20,4	20,5	21,4	20,7	21,7	22,6	23,5	22,5	22,8	22,2
Estonsko	20,4	17,8	18,5	20,8	19,9	21,1	21,2	19,4	18,1	20,0
Finsko	22,0	21,0	24,3	25,6	25,5	27,7	27,3	26,6	23,1	24,3
Francie	19,1	18,8	20,0	21,1	21,7	21,6	21,3	19,8	19,2	19,1
Irsko	20,4	22,0	23,9	25,6	24,6	25,1	23,2	21,9	23,3	23,6

Itálie	21,6	21,9	21,6	21,2	20,7	20,0	20,0	19,7	18,6	19,4
Kypr	19,6	16,5	14,5	22,3	15,3	13,1	13,2	14,3	14,8	15,0
Litva	12,8	11,8	14,6	13,9	11,4	13,9	15,7	16,6	16,0	16,1
Lotyšsko	13,9	12,3	13,9	14,3	14,3	18,7	18,9	19,6	20,1	20,5
Lucembursko	35,3	34,4	34,1	33,1	33,4	37,2	32,8	32,9	29,3	25,5
Maďarsko	16,1	18,7	19,6	19,3	19,1	22,4	20,7	18,1	16,3	15,4
Malta	20,2	15,9	19,1	17,8	16,5	13,1	15,6	14,7	13,1	11,3
Nemecko	21,0	20,5	20,7	20,9	20,3	20,2	19,5	19,4	19,3	20,9
Nizozemí	27,4	26,7	27,9	25,2	26,6	27,1	26,6	25,7	24,9	25,6
Polsko	19,9	19,4	19,6	20,7	19,7	18,7	17,9	16,2	16,7	15,8
Portugalsko	20,5	19,7	19,6	20,1	19,1	16,9	16,7	17,1	16,8	15,0
Rakousko	20,6	20,6	20,0	20,7	20,1	20,8	20,6	21,1	21,3	21,9
Řecko	18,0	17,4	17,9	17,8	16,8	15,7	16,6	15,9	16,9	17,2
Slovensko	27,8	25,7	25,8	25,0	24,1	23,6	22,6	22,1	24,6	23,3
Slovinsko	22,5	22,9	24,1	24,5	24,2	24,0	24,3	24,8	24,4	24,4
Španělsko	22,1	21,7	22,2	2,1	22,3	22,5	21,8	22,7	23,3	22,4
Švédsko	20,7	20,2	20,5	21,3	21,7	22,6	22,3	22,1	22,1	23,9
Velká Británie	15,7	15,8	16,8	17,7	15,2	15,0	15,1	15,2	14,8	14,8

Zdroj: Statistical Annex of European Economy, Autumn 2005, s. 118 -119

2. Úspory domácností

Úspory domácností jsou velmi významnou složkou národních (respektive soukromých) úspor především proto, že jsou jedním z nejdůležitějších zdrojů financování investic. Je tedy pro naši ekonomiku žádoucí zvýšit míru spořivosti tuzemských subjektů (domácností). Z tohoto důvodu se chci ve své práci dále zabývat úsporami domácností a především možnostmi jejich zhodnocení.

České domácnosti jsou, nebo spíše dlouho byly, nadprůměrně spořivé v mezinárodním srovnání, jak jsem již uvedla v předchozím textu diplomové práce. Ještě v 90. letech 20. století se míra úspor¹ pohybovala kolem 15 %. Zatímco v roce 1995 činila 14,4 % a v roce 2004 to bylo již jen 7,6 %. Tento pokles dále pokračuje. Zajímavým faktem je, že sklon ke spoření se nezvyšuje s rostoucími příjmy. Zvyšuje se tedy pouze spotřeba domácností. V konečném důsledku by tento trend preferování spotřeby před úsporami mohl způsobit pokles ekonomického růstu země. [21]

2.1 Tvorba úspor

Domácnosti se rozhodují, zda dají přednost úsporám před spotřebou, na základě velkého množství faktorů. Jednou z nejdůležitějších podmínek je samozřejmě dostatečně velký disponibilní důchod. Jestliže výše jejich disponibilního důchodu pokryje pouze jejich základní potřeby, je nemožné, aby část svého důchodu uspořili. Proto domácnosti s příjmy na úrovni životního minima, kdy jejich příjmy pokryjí jejich běžné výdaje, nejsou schopny realizovat úspory. Jestliže naopak výše disponibilního důchodu domácností převyšuje jejich běžné výdaje, pak se zvyšuje i sklon k úsporám, který je vyjádřen jako podíl úspor na disponibilním důchodě. S rostoucím disponibilním důchodem se zvyšuje sklon k úsporám.

Pro tvorbu úspor je tedy velmi důležitá ekonomická situace země. Domácnosti by měly být motivované ke spoření, a to především příznivými podmínkami – dostatečný disponibilní

¹ * míra úspor – je poměr hrubých národních úspor k hrubému národnímu disponibilnímu důchodu

důchod, inflace, podmínky bank atd. Těmito podmínkami se budu podrobněji zabývat v dalším textu. Lidé jsou většinou ochotni vzdát se současné spotřeby ve prospěch úspor (respektive budoucí spotřeby) jenom v tom případě, že v budoucnu dojde ke zvýšení hodnoty této obětované části jejich důchodu.

2.2 Důvody vedoucí ke spoření

Příjmy domácností snížené o běžné výdaje a výdaje na individuální spotřebu představují volné peněžní prostředky. Tyto volné peněžní prostředky by měly efektivně hospodařící domácnosti použít k dosažení výnosu prostřednictvím investování.

Nejjednodušší ale současně i nejnákladnější možností je ponechání peněz bez dalšího použití – to znamená pouze odložení současné spotřeby do budoucna. Této možnosti využívá v dnešní době překvapivě mnoho domácností a přicházejí tak o výnos, který by získaly investováním. Náklady na držbu peněz jsou pak rovny ztrátě ve výši úrokové sazby či jiné formy výnosu, plynoucí ze zhodnocení kapitálu v případě investování. Velkou hrozbou je však také inflace. Inflace totiž znamená snížení reálné hodnoty peněz. Jedním z ukazatelů, který charakterizuje inflaci, je roční tempo růstu cen. To ukazuje, jakým tempem rostou v průměru všechny ceny (tzv. cenovou hladinu). S růstem cenové hladiny je spojen pokles kupní síly peněžní jednotky. Pokud známe, o kolik procent hodlá centrální banka zvýšit objem peněz za rok a jestliže toto zvýšení objemu peněz neodpovídá zvýšení objemu produkce v celé ekonomice, je to také signálem inflace. Tyto údaje jsou běžně zveřejňovány a majitelé peněz by je měli sledovat a dle toho se rozhodovat o použití svých peněz. Rostoucí inflace vede lidi k vyšší spotřebě, aby se tak ubránili znehodnocení peněžních prostředků. Další možností v inflačním prostředí je volba investic, které minimalizují ztráty – např. investice do nemovitostí či pozemků.

Racionálně jednající jedinec (hospodářský subjekt) však usiluje o maximalizaci zisku. Hledá způsob, jak nejlépe použít své volné finanční prostředky tak, aby mu přinášely co nejvyšší užitek. Při svém rozhodování zvažuje hranici přijatelného a rozumného rizika a samozřejmě všechny možnosti, kam nejlépe investovat. Volí mezi reálnými či finančními

investicemi. Zvažuje také likviditu investic a předpokládaná rizika v souvislosti s důvodem, který ho vede k investování. Nejčastější příčinou spoření peněz je potřeba většího vydání peněz v budoucnu – nejčastěji na bydlení, na koupi automobilu, na studia dětí, na zajištění ve stáří apod.

Výše výnosu a rizika závisí hlavně na volbě způsobu zhodnocení dočasně či trvale volných peněžních prostředků.

V dnešní době se již rozvíjí služby poradenství v jednotlivých bankách, ale i ve specializovaných poradenských firmách, které mohou díky svým odborným znalostem a neustálým přehledem o bankovních produktech lidem ulehčit práci při volbě neoptimalnějšího způsobu investování. V České republice však využívání služeb poradců není tak obvyklé, i když je prokázáno, že klienti, kteří využili služeb poradce, byli mnohem úspěšnější při rozmísťování svých volných peněžních prostředků. Nedůvěru ke službě poradců jsem si sama ověřila, protože v jedné poradenské firmě pracuji.

2.3 Faktory ovlivňující tvorbu úspor

Na tvorbu úspor má vliv velké množství faktorů. Rozlišujeme přímé a nepřímé faktory. Mezi *nepřímé faktory* patří politické a ekonomické události, změny v bankovním sektoru a kvalita bankovních produktů, vládní opatření, systém sociálního zabezpečení apod.

V České republice je v současné době takový systém sociálního zabezpečení, který lidi motivuje a podporuje ke spoření na penzi. Lidem totiž nejsou zaručeny do budoucna vysoké starobní důchody, proto mnoho z nich má již uzavřené penzijní připojištění či životní pojištění.

Přímé – vyčíslitelné faktory mají přímý vliv na vývoj úspor. Za změřitelné faktory jsou považovány: disponibilní důchod, daňové sazby – především se jedná o daň z příjmu, inflace, úrokové sazby, nezaměstnanost a další.

3. Možnosti zhodnocení úspor v České republice

3.1 Rozhodování o investici

Jakékoliv rozhodnutí o investici – nejprve zvážení zda vůbec investovat či nikoliv, dále pak kam a kolik investovat - je závislé na čtyřech základních veličinách: na současné hodnotě investic, budoucí hodnotě investic, výnosnosti a riziku.

Výnos představuje všechny příjmy, které nám plynou z investice od okamžiku, kdy do ní vložíme prostředky, po celou dobu životnosti investice.

Riziko je stupeň nejistoty týkající se očekávaných výnosů z investice.

Stupeň likvidity znamená rychlost s jakou dochází k přeměně investice zpět v hotové prostředky.

Investice znamená, že dnes se člověk něčeho vzdá, aby získal něco v budoucnosti. Obětuje tedy nějakou dnešní hodnotu za hodnotu budoucí. Zatímco dnešní hodnota je jistá, je budoucí hodnota vždy nejistá. S investováním je proto spojen vždy faktor času a rizika.

Budoucí hodnotu (future value) dnešní investice lze odhadnout, jestliže je známo, jaké příjmy nám v budoucnosti z investice poplynou (úroky, nájem atd. dle typu investice). Pro zjištění, která investice je výhodnější, je nutné srovnat jejich budoucí hodnoty k jednomu datu a zvolena je pak samozřejmě investice s vyšší budoucí hodnotou za předpokladu podobné výše rizika atd.

Současná hodnota (present value) se zjišťuje z budoucích příjmů. Vyjadřuje sumu, která by měla být dnes obětována na investici. Současná hodnota je základní vodítko při investičním rozhodování. Je-li současná hodnota vyšší než cena, za kterou je dnes ve skutečnosti možné danou investici pořídit, pak je výhodné investovat. V opačném případě se nevyplácí investovat.

Vnitřní výnosové procento vyjadřuje vztah mezi dnešní hodnotou a budoucími výnosy. Pro

zjištění vnitřního výnosového procenta musíme znát peněžní částku, kterou je třeba skutečně dnes vynaložit na pořízení investice a budoucí výnosy z ní plynoucí. Toto procento může být buď očekávané (vypočtené předem a plyne z odhadu toho, co se stane) nebo skutečné (vypočtené po skončení života investice – vyplývá z toho, co se skutečně stalo). Čím vyšší je výnosové procento, tím je výhodnější investiční příležitost.

[12]

3.2 Možnosti investování

Existují dva typy investic, a to reálné a finanční investice.

Do *reálných investic* patří především investice do nemovitostí, drahých kovů, sbírek, uměleckých předmětů a podnikání.

Finanční investice tvoří peněžní termínované vklady, cenné papíry, akcie, dluhopisy, podílové účasti atd. [7]

Relativně nejbezpečnější investicí (ve smyslu ztráty hodnoty) jsou samozřejmě nemovitosti, zlato a podobné instrumenty, ale obtížněji se prodávají. Za nejméně bezpečné se považují akcie a podnikatelské projekty, ale ty zase lze poměrně snadno prodat a rychle je přeměnit na hotové peníze.

V své práci se budu zabývat především finančními investicemi.

Zejména pak:

- vkladovými produkty - do této skupiny jsem zařadila vklady na viděnou, termínované vklady a spořicí vklady (stavební spoření);
- cennými papíry, a to majetkovými a dluhovými;
- kolektivním investováním;
- pojištěním – především životním pojištěním a penzijním připojištěním.

Lidé většinou využívají k uložení svých úspor rozmanitých bankovních produktů, které nabízejí banky v České republice. Především těmito produkty se chci ve své diplomové práci zabývat. Mezi hlavní produkty spoření patří spořicí a termínované vklady, dále penzijní připojištění a stavební spoření. Je možné sem zařadit i dva typy bankovních

dluhopisů – vkladové listy a hypoteční zástavní listy pro jejich minimální riziko a současně podílové fondy peněžního trhu.

3.2.1 Vkladové produkty

Oblast vkladů představuje poměrně širokou škálu produktů. Jedná se o různé typy vkladů. Patří sem především vklady na účtech peněžních ústavů – běžný účet, spořicí účet, termínovaný účet či devizový účet. Standardní typy vkladů se od sebe liší výší úrokových sazeb, způsobem úročení, podmínkami likvidity, vázaností na určité úkony a dalšími podmínkami. Peněžní vklady jsou relativně bezpečnou investicí. Nevýhodou však je nízký výnos z nich plynoucí ve srovnání s jinými investicemi.

Vkladové produkty lze členit na vklady na viděnou, termínované vklady a úsporné vklady (stavební spoření a spoření na studium).

3.2.1.1 Vklady na viděnou (vklady na požádání)

U vkladů na viděnou neexistují lhůty pro výběr vložených prostředků či manipulaci s nimi. *Běžné účty* představují jednu z forem vkladů na viděnou. [8]

Běžné vklady jsou vedeny na vkladových účtech, z nichž lze realizovat běžné platby a majitel účtu s nimi může libovolně disponovat. Jedná se zpravidla o vklady spořicí. Lze na ně kdykoli ukládat libovolné částky. Fyzické osoby využívají tohoto účtu především ke krátkodobému spoření nebo k tvorbě operativní finanční rezervy. Běžných vkladů využívají především lidé, kteří preferují možnost okamžité likvidity před vyšším úrokovým výnosem. Finanční prostředky mohou totiž z těchto vkladů čerpat kdykoliv. Tyto vklady jsou však úročeny nízkou úrokovou sazbou, proto patří k nejméně výnosným způsobům, jak uložit volné peněžní prostředky.

V České republice je k uložení volných peněžních prostředků stále s převahou využíváno běžných účtů a termínovaných vkladů, které se objevovaly v nabídce bank již před rokem 1989.

3.2.1.2 Termínované vklady

Termínovaný vklad představuje vklad na pevně stanovenou dobu. Přičemž tato pevně stanovená doba může být sjednána buď bez možnosti předčasné výpovědi vkladu klientem, nebo s možností předčasné výpovědi termínovaného vkladu. Termínované vklady mohou mít charakter spořicích vkladů, na které mohou klienti ukládat pravidelně či nepravidelně peněžní prostředky po dobu platnosti smlouvy o vkladovém účtu. Termínované vklady užívá většina klientů k ukládání větších částek sloužících k zajištění trvalejšího příjmu z pravidelných úrokových výnosů či k soustředění finančních prostředků na krytí finančně náročnějších projektů. Vedle dlouhodobých termínovaných vkladů nabízí banky také krátkodobé, velmi nízko úročené termínované vklady. [6]

Dle délky trvání vkladového vztahu rozlišujeme krátkodobé vklady (do jednoho roku), střednědobé (od jednoho do cca tří let) a dlouhodobé (od tří let).

Z hlediska způsobu úročení existují vklady s pevnou úrokovou sazbou po celou dobu vkladového vztahu a vklady s pohyblivou úrokovou sazbou. Vyskytují se také další rozdíly v úročení, které jsou spojeny s frekvencí připisování úroků. U termínovaných vkladů lze připisovat úroky vícekrát během roku (pololetně, čtvrtletně, měsíčně). [6]

Termínované vklady jsou sjednávány i jako vklady revolvingové, opakující se automaticky opětovně po skončení lhůty za sjednaných podmínek. Majitel vkladu má možnost tento vklad zrušit tím, že v předem dohodnuté výpovědní lhůtě oznámí své rozhodnutí bance zpravidla písemnou formou. Zvláštním druhem termínovaných vkladů jsou též vklady s výpovědní lhůtou, kdy vklad může být vybrán až po uplynutí určité doby po jeho výpovědi. [6]

Úroky z termínového vkladu podléhají 15% srážkové daně. Termínované vklady jsou úročeny zpravidla vyšší úrokovou sazbou než běžné účty. Mají proto význam především pro krátkodobé uložení peněz. Pro dlouhodobější zhodnocování úspor nejsou vhodné, protože na českém trhu se vyskytují mnohem výnosnější produkty (stavební spoření, penzijní připojištění apod.).

Většina typů vkladových produktů je nabízena rovněž v běžných cizích měnách.

Do roku 1990 představovaly vklady na viděnou největší počet vkladů a také největší objem depozit. Jediným finančním ústavem, který poskytoval vkladové služby fyzickým osobám byla Česká státní spořitelna. Převážná část vkladů byla uložena na běžných cestovních či výherních vkladních knížkách a pouze část byla uložena na vkladních knížkách s výpovědní lhůtou. Po roce 1990 vzniklo mnoho nových bank, které přišly s pestrou škálou depozitních produktů. Od počátku roku 1999 došlo k poklesu stavů úložek na termínovaných a úsporných vkladech, což bylo způsobeno především zvýšením objemu netermínovaných vkladů a vkladů u stavebních spořitelen. Tento přesun peněz obyvatelstva na netermínované vklady souvisí především s úrovní úrokových sazeb, která převyšuje úrokové sazby u termínovaných a úsporných vkladů. Dalším důvodem je vyšší likvidita u netermínovaných vkladů oproti likviditě u vkladů termínovaných.

3.2.1.3 Úsporné vklady (spořicí)

Jedná se o pravidelné vklady, které jsou určeny ke konkrétnímu specifickému účelu, kdy jejich majitelé vytvářejí úspory na budoucí očekávané či předpokládané vyšší výdaje, které nemohou jednorázově uskutečnit ze svých běžných příjmů. Vklady mohou být termínové anebo jen na požádání. [6]

V naší zemi je zvláštním druhem úsporných vkladů **stavební spoření** a **spoření na studium**, což je příklad dlouhodobého spořicího termínovaného vkladu.

Stavební spoření

Nejrozšířenějším typem vkladů se specifickým určením je *stavební spoření*. Stavební spoření patří mezi nejvýnosnější způsoby zhodnocení peněz při velmi nízkém riziku. Představuje systém spoření, na jehož výnosy přispívá stát. Podmínky stavebního spoření jsou v České republice upravené zákonem č.96/1993 Sb., o stavebním spoření a státní podpoře stavebního spoření.

Stavební spoření představuje většinou pravidelné měsíční spoření pevně stanovené částky (od 100 Kč měsíčně) po dobu minimálně šesti let. Výše pravidelné měsíční úložky vyplývá z výše cílové částky, kterou klient chce obdržet od spořitelny na konci etapy spoření. Cílová částka zahrnuje vlastní vklady střadatele, částku státní podpory a úroky z těchto částek a případně poskytnutý úvěr. Z této částky se pak určí výše měsíční úložky v etapě

spoření a současně výše měsíčních splátek v etapě splácení úvěru. Jestliže klient nepožádá o poskytnutí úvěru, může našetřené prostředky včetně státního příspěvku a úroků použít libovolným způsobem.

Ze stavebního spoření plyne výnos v podobě státního příspěvku a úroků z úspor, které jsou úročeny relativně vysokou úrokovou sazbou. Další výhodou stavebního spoření je, že úrokový výnos z uspořené částky i ze státního příspěvku jsou osvobozeny od daně. Jedinou nevýhodou stavebního spoření je, že v případě nedodržení šestileté lhůty pro spoření účastník přichází o státní příspěvky a musí uhradit sankci za předčasnou výpověď smlouvy. Z toho důvodu je stavební spoření vhodné především pro střednědobé finanční cíle.

Ve struktuře úspor českých domácností je stavební spoření fenoménem hlavně díky již zmíněné vysoké výnosnosti plynoucí nejen z poskytovaného státního příspěvku, ale také prostým úrokovým zhodnocením peněz u stavebních spořitelen. Hlavním důvodem zvýšené popularity stavebního spoření zejména po roce 2001 však byl především pokles úrokových sazeb u termínovaných vkladů. K výstřednímu růstu vkladů klientů stavebních spořitelen však došlo v roce 2003. Tento růst byl způsoben novou zpřísnující legislativou upravující systém stavebního spoření platnou od roku 2004, která zahrnovala především snížení maximální výše státního příspěvku a prodloužení minimální doby spoření. Tempo růstu stavebního spoření od roku 2004 sice pokleslo, ale přesto dochází k posilování podílu stavebního spoření na celkovém objemu úspor českých domácností.

Stavební spoření bude, dle mého názoru, velmi oblíbenou formou zhodnocení peněz především pro konzervativní střadatele i v budoucnu díky vysoké efektivní úrokové sazbě, která je vyšší než u klasických způsobů spoření, k nimž patří termínované vklady, spořicí účty, vkladní knížky. Klient může navíc po splnění podmínek daných stavební spořitelnou čerpat úvěr na financování bytových potřeb. Myslím si, že v dnešní době je mnoho českých domácností, které řeší otázku financování bydlení a stále budou, a to je dalším důvodem, proč bude stavební spoření oblíbenou formou úspor i v budoucnu.

Naše banky v dnešní době nabízí určité kumulované produkty soustřeďující více služeb v rámci jedné smlouvy s klientem. Základem těchto bankovních produktů je zřízení běžného účtu, na které navazují další produkty, jež lze užívat za výhodnějších podmínek, než kdyby jich bylo využíváno na základě samostatné smlouvy.

3.2.2 Cenné papíry

Cenné papíry představují peněžní pohledávky nebo majetkové nároky vlastníka vůči emitentovi cenného papíru.

Dle druhu ztělesněného práva se dělí cenné papíry na majetkové cenné papíry, na dluhové cenné papíry, na cenné papíry poskytující zajištění pohledávky a na dispoziční cenné papíry.

Dle doby trvání závazku rozlišujeme krátkodobé (do jednoho roku) a dlouhodobé cenné papíry.

Dle emitenta dělíme cenné papíry na státní cenné papíry, cenné papíry veřejno-právních institucí (měst, obcí) a soukromé cenné papíry.

Emitentem státních cenných papírů je stát v zastoupení ministerstva financí nebo České národní banky. Do této skupiny lze také zařadit např. cenné papíry vydané Fondem národního majetku.

Soukromé cenné papíry vydávají soukromé společnosti. Významnou skupinu představují cenné papíry vydané bankami. Patří sem především depozitní směnky, pokladniční poukázky České národní banky, depozitní certifikáty, bankovní dluhopisy a vkladové listy. Za bezpečný způsob uložení volných peněžních prostředků klienta je považováno investování do státních cenných papírů nebo do komunálních cenných papírů. [8]

3.2.2.1 Dluhopisy

Dluhopisy jsou zastupitelné cenné papíry, s nimiž je spojeno právo majitele požadovat splacení dlužné částky a povinnost emitenta toto právo uspokojit. Obecně mohou být vystaveny na jméno, na řad a na majitele (doručitele). [14]

V České republice jsou dluhopisy upraveny v zákoně č. 190/2004 Sb., o dluhopisech.

Dluhové cenné papíry se z hlediska doby splatnosti dělí na krátkodobé (se splatností do jednoho roku) a dlouhodobé (se splatností delší než jeden rok). Krátkodobými dluhovými cennými papíry jsou státní pokladniční poukázky, poukázky centrálních bank, depozitní certifikáty, komerční papíry apod. Dlouhodobé dluhové cenné papíry jsou označovány jako dluhopisy.

Dle emitenta se dluhopisy dělí na dluhopisy veřejného sektoru, bankovní dluhopisy a podnikové dluhopisy. [5]

U dluhopisů se rozlišuje nominální hodnota a emisní kurz. Nominální hodnota vkladových listů většinou činí jeden, pět, deset a padesát tisíc korun. Výnos je u nich vyšší než u termínových vkladů. V případě, že je dluhopis držen déle než 6 měsíců, výnos z něho plynoucí je od daně z příjmu osvobozen.

Ve srovnání s akciemi přináší dluhopisy relativně nižší zhodnocení, ale na druhé straně jsou méně rizikové, protože dochází k nižším výkyvům kurzu dluhopisů než u akcií.

Hypoteční zástavní listy

Hypoteční zástavní listy představují speciální případ cenných papírů (dluhopisů), které emitují hypoteční banky. Výnos získaný z prodeje těchto dluhopisů mohou banky použít pouze na poskytování hypotečních úvěrů. Krytí hypotečních zástavních listů je zabezpečeno pohledávkou z hypotečních úvěrů. Tyto dluhopisy jsou pevně úročeny. Velkou výhodou hypotečních zástavních listů je, že nepodléhají dani z příjmu. Vydávány jsou zpravidla na pět, ale i více let. Krytí těchto dluhopisů sleduje Česká národní banka, což zvyšuje bezpečnost tohoto investičního instrumentu. Patří tedy mezi nejméně rizikové cenné papíry, ale mají nižší reálný úrokový výnos než ostatní cenné papíry i přesto, že výnosy jsou osvobozeny od daně z příjmu.

Hypoteční zástavní listy jsou vhodné pro konzervativní investory, kteří nemají zkušenosti s investováním na kapitálových trzích a nechtějí podstupovat významnější riziko. Hypoteční zástavní listy bych ale také doporučovala investorům, kteří uvažují o investici do dluhopisů, protože patří k nejbezpečnějším cenným papírům a je u nich většinou dosahováno zajímavých výnosů².

² Např. úroky z Hypotečních zástavních listů Komerční banky, a.s., 2004/2008 činí 4,50 % p.a.

3.2.2.2 Akcie

Akcie je obchodovatelným cenným papírem, z něhož plyne akcionářům právo podílet se na zisku (v podobě dividend), na řízení společnosti a na likvidačním zůstatku při zániku společnosti. Tato práva jsou dána v obchodním zákoníku a také ve stanovách akciové společnosti. Existuje několik druhů akcií, s nimiž jsou spojena odlišná práva. Vedle běžných - kmenových akcií mohou být vydávány akciovou společností také zaměstnanecké a prioritní akcie. [7]

Akcie nepatří mezi krátkodobé investiční instrumenty. Optimální doba investice do akcie je minimálně deset let dle doporučení odborníků na akciovém trhu, kteří při tomto odhadu vychází ze statistik z řady zemí světa, v nichž fungují rozvinuté akciové trhy. Z jejich zkušeností vyplývá, že čím déle bude akcie držena, tím je pravděpodobnější, že výnosy z ní budou vyšší než z jakékoli jiné investice.

Výhody investice do akcie:

- výnos z pohybu kurzu,
- dividendy,
- podíl na významných společnostech v tuzemsku i zahraničí,
- nulové zdanění výnosu z pohybu kurzu při držbě akcie po dobu delší než 6 měsíců,
- prodej akcií je snazší než u dluhopisů.

Nevýhody investice do akcie:

- zdanění dividendy,
- nepravidelná výplata dividendy zejména u kmenových akcií (na rozdíl od dluhopisů),
- stanovená minimální investice,
- relativně vysoké riziko akciového trhu.

[23]

Poplatky si strhávají obchodníci s cennými papíry za každý obchod. Jejich výše je dána určitým procentem z objemu investice. Dalším negativem je dvojitý zdanění dividend 15 % sazbou daně z příjmu. Výnos z pohybu kurzu akcie na burze cenných papírů je stejně

zdaněna v případě, že doba držení akcie nepřesáhne 6 měsíců. S investicí do akcie je také spojeno riziko, že pohyb kurzu bude pro investora nepříznivý.

Investovat do akcií je vhodné především pro investory, kteří se nebojí riskovat a mají potřebné znalosti a zkušenosti s investováním do tohoto typu cenného papíru. Riziko spojené s touto investicí je relativně vysoké. Investorům, kteří nemají zkušenosti s tímto způsobem investování a chybí jim potřebné odborné informace, bych doporučovala obrátit se na finanční poradce nebo raději o této investici vůbec neuvažovat. Rozhodně bych také nedoporučila investici do akcií pouze jedné společnosti, ale rozložila bych prostředky do akcií firem z různých odvětví, z odlišných zemí apod. Myslím si, že mnohem vhodnějším způsobem pro laiky (bez znalostí o kapitálových trzích) je investovat prostřednictvím podílového fondu, kde se o výhodné rozložení portfolia postarají odborníci.

Obecně přímé investice do cenných papírů jako způsob zhodnocení peněz stále nejsou atraktivní pro české drobné investory, i když výnosy u akcií obchodovaných na pražské burze přesahovaly v letech 2001-2005 každoročně v průměru 40 %. Tato neoblíbenost investování do cenných papírů je způsobena poklesem důvěry obyvatelstva v některé privatizační fondy z předešlých let. Dle mého názoru je dalším důvodem strach ze ztráty svých peněz v případě špatné volby a malá informovanost o možnostech investic do cenných papírů. Myslím si, že jestliže člověk v tomto oboru nepracuje nebo nemá příslušné vzdělání, je obtížné se orientovat v nabídce cenných papírů. Jsou zde samozřejmě poradenské firmy, které jsou ve světě investory běžně využívány, ale u nás je situace jiná. Většina lidí o této možnosti buď neví, nebo nemá zájem o rady ohledně investování, které by mohli od poradce zdarma získat.

3.2.3 Kolektivní investování

Podílový fond je prostředek kolektivního investování³. Podílový fond není právnickou osobou a je zpravidla zakládán investiční společností. Investiční společnost obhospodařuje

³ V ČR dle zákona č. 189/2004 Sb., o kolektivním investování se kolektivním investováním rozumí podnikání jehož předmětem je shromažďování peněžních prostředků od veřejnosti upisováním akcií investičního fondu nebo podílových listů podílového fondu, investování na principu rozložení rizika a další obhospodařování tohoto majetku.

majetek v podílovém fondu svým jménem. Investor se nestává akcionářem investiční společnosti, nýbrž je podílníkem na majetku fondu. Za vložený kapitál dostává investor podílový list⁴, jehož prostřednictvím se podílí na všech investicích fondu.

Každý podílový fond má ze zákona svůj statut, který obsahuje údaje o investiční politice fondu, o způsobu nakládání s výnosy z majetku fondu, údaje o veřejné obchodovatelnosti akcií uzavřeného fondu nebo podílových listů otevřeného fondu, údaje o výši odměny za obhospodařování fondu, o způsobu výplaty výnosu atd.

Fondy kolektivního investování se dle právní normy dělí na investiční fondy a podílové fondy. Investiční fondy mají právní formu akciové společnosti a peněžní prostředky shromažďují emisí akcií. Podílové fondy nemají právní subjektivitu a jsou založeny a spravovány investičním fondem. Peněžní prostředky shromažďují emisí podílových listů.

Existuje několik členění podílových fondů. Podílové fondy lze rozlišit dle toho, zda lze do nich libovolně vstoupit a libovolně z nich vystoupit. Podílový fond může být tedy založen jako **otevřený**, který nelimituje počet vydávaných podílových listů ani počet svých podílníků, takže investor může kdykoliv získat od fondu nové podílové listy a kdykoliv je vrátit fondu k proplacení. Vedle toho existují **fondy uzavřené**, které vydávají omezený počet akcií a omezují tak i počet podílníků. Akcie uzavřeného fondu je možné získat a prodat pouze prostřednictvím kapitálového trhu.

Druhou možností je členění podílových fondů z hlediska druhu aktiv, do kterých fondy investují. Jedná se o **finanční fondy a fondy reálných aktiv**, které investují především do nemovitostí a majetkových hodnot.

Finanční fondy se člení na *fondy peněžního trhu*, jejichž portfolio tvoří především bankovní termínované vklady, státní pokladniční poukázky a dluhopisy se splatností do jednoho roku, vkladové listy a hypoteční zástavní listy, a *fondy kapitálového trhu*. Mezi fondy kapitálového fondu patří *fondy akciové*, které převážnou část majetku investují do akcií, *fondy dluhopisové*, které investují většinu prostředků do státních, komunálních nebo podnikových dluhopisů včetně dluhopisů spekulativních, *fondy smíšené*, jejichž portfolio je

⁴ Podílový list je cenný papír, který představuje podíl podílníka na majetku v podílovém fondu

tvoreno akciemi, dluhopisy, ale i nástroji peněžního trhu, *indexové fondy*, které investují svůj majetek do akcií zahrnutých ve sledovaném akciovém indexu, *fondy zajištěné*, které investují převážnou část majetku do dluhopisů a zbytek do opčních kontraktů, *fondy fondů*, jejichž portfolio tvoří podílové listy jiných podílových fondů. [29]

Výhody podílových listů

Investovat do podílových fondů je velmi výhodné. Díky podílovým fondům lze dosáhnout vyšších výnosů než na vkladových účtech u bank. Jsou dostupné i drobným investorům. Investovat lze totiž i malé částky prostřednictvím podílových fondů. Minimální částky k investování činí u většiny fondů 5000 Kč. Velkou výhodou podílových fondů je, že investor nemusí provádět analýzu vývoje akciového či dluhopisového trhu, protože to provádí profesionální analytici. Ti mají k dispozici mnohem větší objem informací, než jaký může nashromáždit individuální investor. Dále lze díky velkým objemům vkladů diverzifikovat portfolio fondu, což snižuje jeho riziko. Profesionálně spravované portfolio se skládá z desítek a stovek různých, nejlépe na sobě nezávislých investičních instrumentů, čímž se omezují rizika spojená s investicemi do jednotlivých titulů. Ztráta na akciích či dluhopisech jednoho problémového podniku se rozmělní ve výnosech ostatních investic. Navíc v případě prodeje podílového listu po době delší než 6 měsících jsou výnosy z prodeje osvobozeny od daně z příjmu. Fondy mají také vysokou likviditu ve srovnání například s termínovanými vklady v bance, u nichž lze vybrat úspory až po uplynutí dohodnuté doby (při předčasném výběru zaplatí klient vysokou smluvní pokutu). Otevřené podílové fondy jsou totiž povinny na požádání odkoupit a ve stanoveném termínu (většinou do několika dnů) proplatit své podílové listy. Cena přitom odpovídá aktuální hodnotě majetku fondu připadající na jeden podílový list. [23]

Nevýhody podílových listů

Fondy přináší i určité nevýhody. Nevýhodou podílových fondů např. oproti penzijnímu připojištění či stavebnímu spoření je jejich vyšší rizikovost a nestálost výnosu. Tyto fondy totiž nepatří do skupiny pojištěných finančních produktů. U investování do podílových fondů není žádná záruka toho, že se vložené prostředky vrátí zpět. V případě poklesu hodnot aktiv nakoupených fondem nebo špatného hospodaření fondu může dojít ke snížení hodnoty investice. Investice do fondů dále není vhodná pro krátkodobé spoření vzhledem

k častým výchýlkám kurzů na kapitálových trzích. V případě spoření na dobu menší než 6 měsíců musí být výnosy z fondů navíc zdaněny. S investicemi do fondů jsou také spojeny čtyři druhy poplatků: vstupní, výstupní, správcovský a poplatek za přestup, které mohou výrazně snižovat výnos.

České domácnosti stále více investují do podílových fondů. Dle dynamiky růstu se podílové fondy staly v polovině roku 2005 nejatraktivnější formou úspor českých domácností dle Českého statistického úřadu. K růstu majetku v podílových fondech však začalo docházet již od roku 1998. V předešlém období podílové fondy nebyly příliš atraktivní investicí, protože špatné zkušenosti s fondy z poloviny 90. let a ztráty drobných investorů způsobily jejich nedůvěru k jakýmkoliv fondům. [21]

Polovina peněz investovaných domácnostmi do podílových fondů leží ve fondech peněžního trhu, které jsou nejméně rizikové a dlouhodobě méně výnosné typy podílových fondů. Fondy peněžního trhu jsou stále preferovány před výnosnějšími akciovými fondy, které těžily v posledních letech z pozitivního vývoje burzovních indexů zejména ve středoevropském regionu. To je dáno tradičním konzervatismem charakteristickým pro některé české domácnosti.

Já bych doporučila investovat do podílových listů podílových fondů především jedincům, kteří jsou ochotni podstoupit určitou míru rizika (závisí na volbě fondu) a mohou uložit své peníze na dobu delší než 6 měsíců. Nespornou výhodou podílových fondů je totiž mnohem vyšší zhodnocení než přinášejí klasické spořicí instrumenty (termínované vklady, spořicí účty, vkladní knížky). Investice do nich jsou spojené sice v principu s vyšším rizikem (ne všechny a ne vždy), ale to lze snížit diverzifikací.

Pro investory, kteří mají zájem o investici do jednoho roku, jsou vhodné fondy peněžního trhu. Podílové listy těchto fondů přináší výnos kolem 2-3 % a riziko je velice nízké. Jestliže investor uvažuje o investici na dobu kolem tří let, doporučila bych podílové listy fondů dluhopisových. Ty nabízí výnos kolem 3-5 %, ale jsou spojeny s větším rizikem než u peněžních fondů. Investorům, kteří počítají s dobou investice mezi třemi a pěti lety, bych doporučila podílové listy smíšených fondů, u nichž se předpokládaný výnos pohybuje kolem 7% a riziko je středně vysoké. Výnosu většího než 10 % je možné dosáhnout

z podílových listů akciových fondů. Tyto podílové listy jsou však určeny pro ty, kteří jsou ochotni akceptovat vyšší riziko a jsou ochotni takto investovat nejméně 5 let.

3.2.4 Pojištění

V dnešní době nabízí pojišťovny mnoho druhů různých pojištění. Podrobněji se budu věnovat především penzijnímu připojištění a životnímu pojištění, které považuji za vhodné produkty pro uložení peněz na stáří.

3.2.4.1 Penzijní připojištění

Penzijní připojištění je výhodná forma spoření na zabezpečení finančních potřeb v důchodovém věku. Úspory účastníka společně se státním příspěvkem jsou investovány penzijním fondem a průběžně se zhodnocují. Průměrný výnos se v současnosti pohybuje kolem 4 % ročně. Penzijní připojištění je také spojeno se státním příspěvkem. Státní příspěvek může činit až sto padesát korun, jestliže je spořeno měsíčně minimálně 500 Kč, což znamená zhodnocení úspor v prvním roce o třicet procent. Minimální doba penzijního připojištění se státní podporou činí pět let. Na konci penzijního připojištění získá účastník doživotní rentu nebo jednorázové vyrovnání. V případě předčasného vypovězení připojištění dostane účastník odbytné⁵ a ztrácí nárok na veškeré státní příspěvky. Výnosy budou navíc zatíženy daní z příjmů ve výši 25 %. [11]

Výhody penzijního připojištění

Výhodou penzijního připojištění je státní příspěvek, který získá klient od státu. Výše státního příspěvku je odvozená od výše pravidelných úložek. Další výhodou je možnost odpočtu měsíčních příspěvků od základu daně z příjmů a na penzijní připojištění většinou přispívají také zaměstnavatelé. Účastník penzijního připojištění se navíc podílí pouze na zisku penzijního fondu, ale nepodílí se na případných ztrátách penzijního fondu, proto se jedná o bezpečný způsob spoření.

⁵ odbytné je částka vyplácená pojišťovnou klientovi při předčasném ukončení pojistné smlouvy o penzijním připojištění z jeho strany

Nevýhody penzijního připojištění

Za relativní nevýhodu penzijního připojištění lze považovat jeho dlouhý časový horizont. Potřebuje-li účastník penzijního připojištění z nějakého vážného důvodu urychleně dostat své peníze a nesplňuje zákonné podmínky pro přiznání státního příspěvku, pak o tento příspěvek přijde. Zhodnocení jeho úložek pak bude podstatně nižší.

Vytvářet úspory na důchod je dnes nutností, jestliže si lidé chtějí zachovat svůj životní standard na slušné úrovni. Nelze spoléhat pouze na stát, respektive na starobní důchod. Výše starobního důchodu vypláceného v současné době je samozřejmě mnohem nižší než bývalá mzda a je tedy možné, že tento příjem nebude stačit na pokrytí běžných životních nákladů. Navíc jestliže nedojde k restrukturalizaci systému důchodového zabezpečení, může se v budoucnu stát, že stát nebude mít dostatek prostředků na výplatu důchodů v plné výši. Navíc Česká republika je zemí, kde neustále klesá počet pracujících na jednoho důchodce. Proto si myslím, že by lidé měli uvažovat již v mládí o nějaké formě spoření na stáří. Jednou z možností je právě penzijní připojištění, které je podporováno státem již zmíněnou státní podporou. Ani výnos plynoucí z tohoto spoření není zanedbatelný. Obecně platí, čím déle je spořeno prostřednictvím penzijního připojištění, tím vyšších dosáhne klient výnosů. Doporučovala bych i velmi mladým lidem (ve věku 18 let), aby mysleli už na stáří a uzavřeli smlouvu o penzijním připojištění. Protože i velmi nízké částky spoření – např. 200 Kč, které nezatíží většinu vydělávajících lidí, přináší po skončení penzijního připojištění vysoký výnos.

3.2.4.2 Životní pojištění

Životní pojištění kryje rizika smrti a riziko dožití. Jeho základní účelem je tedy finančně zabezpečit rodinu nebo blízké v případě úmrtí živitele. S tímto účelem souvisí využívání životního pojištění při dluhovém financování, kdy pojištění slouží jako záruka za úvěr, hypotéku atd. Přestože životní pojištění především zajišťuje finanční krytí celé řady rizik jako je úmrtí, úraz, vážná nemoc či invalidita, může rovněž představovat čistě spořicí produkt, kterým není kryto žádné riziko. Z tohoto pohledu může být životní pojištění obdobou penzijního připojištění. Životní pojištění tak může sloužit ke krytí vybraných životních rizik nebo k dlouhodobé tvorbě úspor. Z tohoto pohledu také vychází nejčastější

klasifikace životního pojištění na: rizikové životní pojištění, kapitálové životní pojištění a investiční životní pojištění. [22]

Kapitálové životní pojištění

Kapitálové životní pojištění v sobě zahrnuje pojištění pro případ smrti a spoření. Část z placeného pojistného je tedy určena na pokrytí rizika smrti a část je připisována ve prospěch klienta (tzv. kapitálová hodnota). Tuto kapitálovou hodnotu pak pojišťovna investuje a zhodnocuje. V případě smrti je pojišťovnou vyplácena kapitálová hodnota pojištění a pojistná částka pro případ smrti. Když se klient dožije konce pojištění, bude mu vyplacena pouze kapitálová hodnota pojištění. Cílem tohoto pojištění je zajistit finančně osoby blízké v případě smrti účastníka pojištění. Kapitálové životní pojištění přináší nižší výnosy, protože slouží především k zajištění proti riziku. [4]

Jednou z variant kapitálového životního pojištění je důchodové životní pojištění, které často nekryje žádné riziko a slouží především ke spoření na stáří.

Výhodou kapitálového životního pojištění je garance výplaty určité částky na konci doby pojištění. Pojišťovna vyplácí rovněž určité podíly z výnosů. Zhodnocení plynoucí ze životního pojištění je zpravidla vyšší než běžné úroky spořicíh účtů či termínovaných vkladů u bank. Kapitálové životní pojištění dále představuje odečitatelnou položku od základu daně.

Nevýhodou kapitálového životního pojištění je, že způsoby investování pojistného jsou velmi přísně regulovány právními předpisy. Pojišťovny proto investují peníze z pojistného nejvíce do termínovaných vkladů a dluhopisů, které poskytují relativně nízké výnosy oproti výnosům ze stavebního spoření či penzijního připojištění.

Investiční životní pojištění

Charakter investičního životního pojištění se od kapitálového pojištění naprosto liší. U investičního pojištění se pojistník zaváže platit pravidelné pojistné, které pojišťovna pouze zdánlivě eviduje na účtu a strhává si eventuelní rizikové pojistné - pokud je pojištění sjednáno i na smrt a ostatní náklady. Pojišťovna tak zdánlivě vede klientovi účet, čerpá z

něj poplatky a rizikové pojistné, ale není zavázána k výplatě pevně stanovené částky na konci pojistné doby. [22]

Výhodou investičního pojištění je především jeho výnosnost, která je vyšší než v případě pojištění kapitálového. V případě, že si pojištěný nesjedná investiční pojištění pro případ smrti, nestrhává si pojišťovna z jeho účtu "rizikové pojistné" - pojištění pak slouží pouze jako spoření, ovšem s právním statutem pojištění.

Nevýhodou investičního pojištění je, že pojišťovna negarantuje žádný minimální výnos a investiční riziko nese v plné výši pojistník.

Rizikové životní pojištění

Rizikové životní pojištění je klasické pojištění pro případ úmrtí bez jakéhokoli spoření. Nevýhodou tohoto pojištění je skutečnost, že veškeré zaplacené pojistné propadá pojišťovně, jestliže se pojištěný dožije konce doby pojištění. Nevýhodou je i to, že si vložené prostředky do pojištění nemůže pojištěný odečíst ze základu daně. Naopak výhodou je nízká cena pojištění, protože rizikové životní pojištění je nejlevnějším pojištěním na smrt.[22]

Volba typu životního pojištění závisí na povaze lidí a především na účelu pojištění. Jestliže hlavním důvodem uzavření životního pojištění bude vědomí odpovědnosti vůči rodině, která by se v případě smrti živitele mohla dostat do existenčních problémů, nejvhodnější by bylo uzavření rizikového životního pojištění, případně kapitálového životního spoření s minimální spořicí složkou. Rizikové životní pojištění se také často uzavírá v souvislosti se zajištěním dočasných finančních závazků.

Klientům, kteří si chtějí vedle pojištění vytvořit rezervu na důchod a současně požadují minimální riziko pro své vložené peníze, bych doporučila zvolit kapitálové životní pojištění. Naopak investiční životní pojištění bych doporučila klientům, kteří chtějí sami rozhodovat o investování svých finančních prostředků a jsou ochotni podstoupit vyššího rizika s tím, že mohou následně očekávat i vyšší výnos, ale také mohou prodělat – jako u každé investice. V případě, že pro klienta není důležité pojištění, ale hledá vhodný způsob

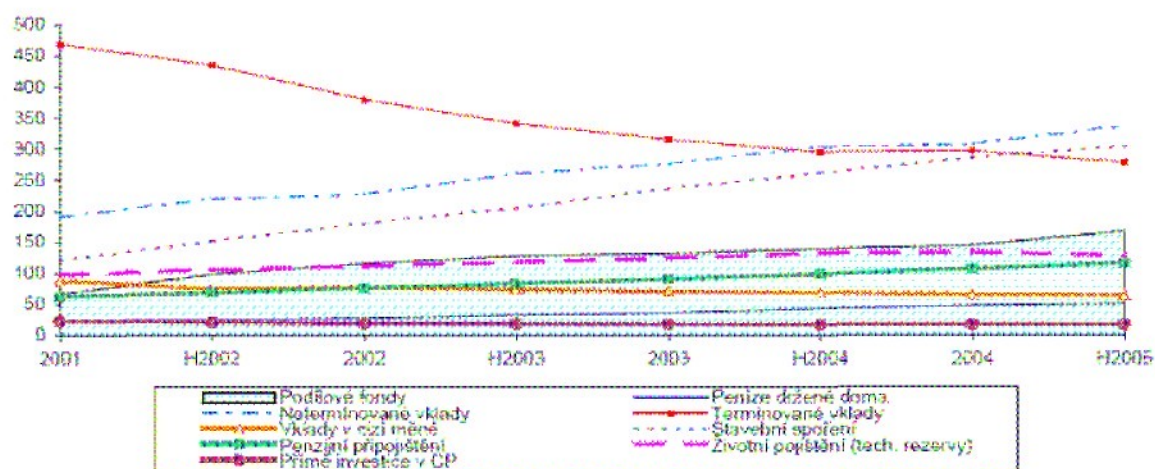
spoření či investování peněz, zvolila bych jiný investiční produkt např. podílové listy, penzijní připojištění nebo stavební spoření.

Záleží tedy jen na klientovi, aby si zjistil výnosnost zmíněných způsobů investování či spoření a porovnal ji s ostatními možnostmi zhodnocení svých úspor. A na základě toho vybral tu možnost, která pro něho bude nejvýnosnější a bude nejvíce vyhovovat jeho požadavkům.

3.3 Změny ve struktuře úspor českých domácností v období 1995-2005

V této části mé diplomové práce bych pro shrnutí ještě uvedla, k jakým změnám ve struktuře úspor českých domácností došlo v období 1995-2005. Tyto změny jsou znázorněny v grafu č.1. Pro toto období je typický odklon od tradičních forem úspor k jejich alternativám. České domácnosti totiž stále více směřují své úspory především do investic v podílových fondech a do spořicích produktů se státní podporou (ve formě přímých příspěvků či daňových úlev), což způsobuje pokles objemu vkladů na termínovaných vkladech. Pokles však zaznamenaly vedle termínovaných vkladů také tyto formy spoření: vklady v cizích měnách a přímé investice do cenných papírů. V roce 2005 je zaznamenán nepatrný pokles i u životního pojištění, jak je vidět z grafu č.1.

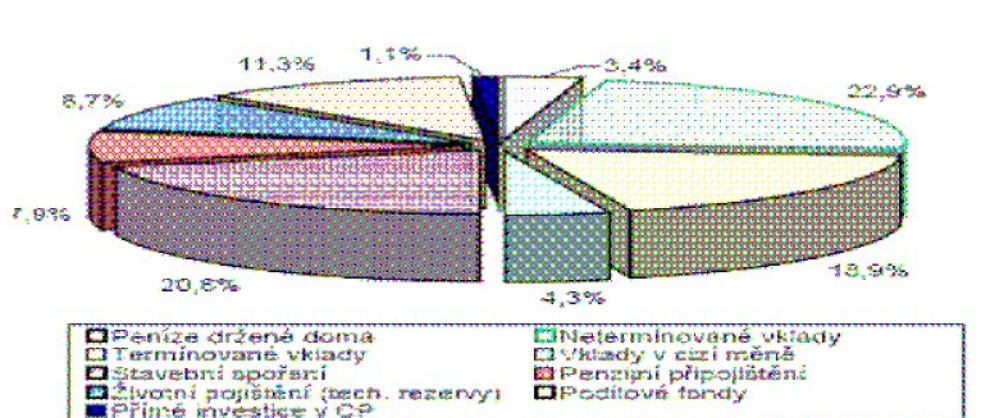
Obr. č.1 Vývoj úspor českých domácností (v mld. korun)

Zdroj: ČNB, SCP, MF, odhady ČSÚ

Druhý graf znázorňuje procentuálně vyjádřenou strukturu domácností v roce 2005. Z tohoto grafu lze vyčíst, že ve struktuře úspor v roce 2005 jsou nejvíce zastoupeny netermínované vklady – 22,9 %. Vklady ve stavebních spořitelnách jsou po netermínovaných vkladech nejčastějším způsobem spoření - představují 20,6 % z celkových úspor domácností. Významné zastoupení mají překvapivě také termínované vklady, které jsou stále častým způsobem ukládání peněz i přes jejich nízké zhodnocení oproti spořicími produktům se státní podporou. Podílové fondy, penzijní připojištění a životní pojištění představují cca 26 % z celkových úspor domácností. K nejméně oblíbeným způsobům uložení peněz patří vklady v cizí měně, peníze držené doma a přímé investice. [21]

Obr. č. 2 Struktura úspor českých domácností (rok 2005 v %)

Zdroj: MF, výpočty ČSÚ

3.4 Porovnání vybraných druhů finančních produktů v České republice

Pro každou investici jsou určující zejména tři parametry: zhodnocení výnosu, riziko a likvidita. Tyto tři podmínky ve spojení s časovým hlediskem jsou určující při výběru toho nejvýhodnějšího investičního instrumentu. Výhodnost produktů může být také ovlivněna daňovým zvýhodněním, nebo státní podporou. Důležitým faktorem při posuzování jednotlivých způsobů investování je pak i způsob a rozsah kontroly a s tím spojené zabezpečení investice.

1) Riziko

Jedním z kritérií je bezpečnost investice. Většinou investice s nízkou mírou rizika jsou současně nejméně výnosné.

Téměř bezrizikové investice jsou obecně investice do nemovitostí, drahých kovů, starožitností a sbírek, protože tyto investice neztrácí svou hodnotu vlivem inflace. Z finančních produktů, které jsou spojené s nízkou mírou rizika, bych uvedla termínované vklady u renomovaných bank, stavební spoření a fondy peněžního trhu.

Velmi malé riziko představují investice do státních dluhopisů, pokladničních poukázek, hypotečních zástavních listů, podílových listů dluhopisových fondů, podílových listů penzijních fondů, zástavních listů, malý podíl podílových listů smíšených fondů v portfoliu.

Mezi *rizikovější* investice patří průmyslové dluhopisy, podílové listy smíšených fondů a akciových fondů a za *rizikové* investice jsou považovány akcie, směnky, finanční spoluúčasti a podnikatelské projekty.

2) Časový horizont, ve kterém lze převést investici zpět na finanční hotovost (likvidita)

Důležitou součástí investice je její likvidita, která vyjadřuje, jak rychle je možné z investičního instrumentu získat hotovost. V některých případech je přesně stanovena smluvními podmínkami. U vkladní knížky je dána výpovědní lhůta, u termínovaného vkladu dobou uložení, u stavebního spoření smluvními podmínkami a u pojištění sjednanou dobou pojištění. Likvidita u nemovitostí, starožitností apod. však závisí na trhu. Jestliže totiž o naší nemovitost nemá nikdo zájem, pak je její likvidita nulová.

Za rychle likvidní jsou považovány především krátkodobé vklady, krátkodobé státní cenné papíry, na burze kótované akcie apod. Relativně likvidní jsou termínované bankovní vklady. Mezi méně likvidní investice patří nekótované akcie, dluhopisy a podílové listy, akcie s omezenou obchodovatelností, stavební spoření.

Málo a těžko likvidní jsou nemovitosti, sbírky, starožitnosti, nepřenositelné cenné papíry.[24]

Tab. č.2 Časový investiční horizont u vybraných produktů

Časový investiční horizont	Vhodné investice a finanční produkty
6 měsíců	Termínovaný nebo běžný účet
6 měsíců až 2 roky	Peněžní fondy,
Od 2 do 5 let	Podílové listy smíšených fondů, dluhopisových fondů a akciových fondů, hypoteční zástavní listy, některé umělecké sbírky, archivní víno
více než 5 let	Penzijní fondy, stavební spoření, akcie, akciové fondy, sbírky, starožitnosti
15 a více let	Nemovitosti, starožitnosti, obrazy, sbírky, vinice, penzijní připojištění, kapitálové životní pojištění

Zdroj: vlastní zpracování - www.mesec.cz

Toto rozdělení investic a finančních produktů do jednotlivých časových horizontů je pouze orientační. Některé produkty jako je termínovaný vklad, penzijní připojištění, stavební spoření apod. totiž nelze striktně zařadit pouze do jednoho časového horizontu.

Pro dočasné uložení peněz se používají běžné nebo termínované účty. Zde jsou peníze okamžitě k dispozici. V případě uložení peněz na dobu do jednoho roku bych doporučila investici do otevřených podílových fondů peněžního trhu, u kterých investor dosáhne vyššího zhodnocení než u termínovaného vkladu. Navíc u investice na dobu delší než šest měsíců dochází k osvobození od placení daně z příjmů při prodeji podílových listů.

Mezi investice na dobu od dvou do pěti let jsou především řazeny hypoteční zástavní listy, podílové listy podílových fondů. Tyto investice jsou spojeny s vyšším výnosem než krátkodobé investice, protože investované peníze nejsou po stanovenou dobu k dispozici.

Nejvýhodnějšími možnostmi spoření na dobu delší než pět let jsou kapitálové životní pojištění, penzijní připojištění, důchodové pojištění. [26]

3) Výnosnost

Tab. č. 3 Komparace vybraných možností zhodnocení volných peněžních prostředků

Investice	Orientační roční výnos *)	Míra rizika	Investiční horizont	Výhody
penzijní připojištění	4 %	nízká	min. 5 let 42 let	max. státní podpora, daňové

Investice	Orientační roční výnos)	Míra rizika	Investiční horizont	Výhody
Kapitálové životní pojištění	2-4 %	nízká		zvýhodnění kombinace pojištění a spoření, daňové zvýhodnění
stavební spoření	2 %	nízká	min. 6 let	státní podpora, pojištění vkladů lepší výnos než u termínovaných vkladů, daňové zvýhodnění
fondy peněžního trhu	2-3 %	nízká	min. 6 měsíců	nižší riziko rozložení rizika
dluhopisové fondy	3-5 %	nízká až střední	min. 2 roky	
smíšené fondy	7-8 %	střední	min. 2 roky	
akciové fondy	10 % a více	střední až vysoká	min. 5 let	vyšší výnos
obligace	3 %	nízká až střední	min.	nižší riziko
hypoteční zástavní listy	3 %	nízká	min.	nižší riziko, vhodné i pro menší investory
akcie – dlouhodobá investice	jednotky až desítky %	vysoká	min. 5 let	možnost vyššího zisku

*) uváděné údaje jsou pouze orientační a u konkrétních produktů se mohou dosti lišit!

Zdroj: vlastní zpracování; www.mesec.cz

V této tabulce jsou přehledně shrnuty základní parametry hodnocení investic, které jsou podrobněji charakterizovány v předešlém textu.

Navíc je zde uvedena výnosnost jednotlivých finančních produktů. Z tabulky je patrné, že nejvýnosnější jsou investice do akcií, které jsou současně z vyjmenovaných investic nejrizikovějším způsobem uložení peněz. Vyššího výnosu lze také dosáhnout prostřednictvím podílových listů akciových fondů, které jsou však z podílových listů fondů uvedených v tabulce nejrizikovější. Podílové listy smíšených fondů jsou méně rizikové, ale přináší nižší výnos v porovnání s podílovými listy akciových fondů. Pro konzervativní investory, kteří uvažují o koupi podílových fondů, jsou nejvhodnější podílové listy dluhopisových fondů či fondy peněžního trhu. Přičemž podílové listy fondu peněžního trhu jsou nejméně riskantní a samozřejmě nejméně výnosné ze všech zmíněných fondů. Podobného zhodnocení jako u podílových listů peněžního trhu lze dosáhnout u

kapitálového životního pojištění a u stavebního spoření. U stavebního spoření však klient získá navíc státní podporu, jestliže bude spořit alespoň po dobu šesti let. Dalším finančním produktem, který je podporována státem v podobě státní podpory, je penzijní připojištění. Díky této státní podpoře patří penzijní připojištění a stavební spoření mezi velmi oblíbené produkty českých domácností. Jejich nevýhodou však je nutnost dlouhodobého spoření.

Uvedená základní kritéria pro rozhodování se o druhu investice nelze posuzovat odděleně, protože spolu úzce souvisejí. Při osobním investování se většinou vyplatí rozložit peněžní prostředky, nekládat všechny peníze pouze do jedné investice. Dobré je, dle mého názoru, rozložit prostředky tak, abychom část úspor měli uložených pohotově - likvidně na krátkodobém termínovaném vkladu nebo v otevřených podílových fondech peněžního trhu pro případ rychlé potřeby peněz, část investovat ve střednědobém horizontu (stavební spoření, hypoteční zástavní listy, otevřený podílový fond obligací nebo smíšený) a zbytek uložit na delší dobu buď s nižším rizikem, to může být životní pojištění, případně nemovitost, nebo s vyšším rizikem lze nakoupit akcie nebo podílové listy akciových fondů.[24]

4. Komparace vybraných finančních produktů

4.1 Charakteristika zvolených možností zhodnocení úspor

Pro podrobnější analýzu jsem zvolila tyto možnosti zhodnocení volných peněžních prostředků: stavební spoření, penzijní připojištění, kapitálové životní pojištění a termínované vklady.

Stavební spoření

Stavební spoření jsem vybrala, protože patří mezi nejčastěji využívané způsoby zhodnocení úspor v českých domácnostech. Ačkoliv je dnes možno v České republice zhodnocovat úspory různým způsobem, bezkonkurenční formou investování – zejména z hlediska výše výnosu a bezpečnosti - představuje jednoznačně stavební spoření, které nabízí nejen výhodné zhodnocení vkladů, ale také daňové úlevy a možnost úvěru. Vklady jsou totiž úročeny vyšší úrokovou sazbou než nabízí některé spořicí produkty a úrokové výnosy jsou osvobozeny od daně z příjmu fyzických osob. Výhodnou formou uložení úspor je především díky státní podpoře. Bezpečnost tohoto produktu je pak dána zejména tím, že úspory jsou pojištěny. Výhodou je také, že po šesti letech může spořitel své úspory využít k libovolnému účelu.

Penzijní připojištění

Penzijní připojištění jsem zařadila do další analýzy, protože ho považuji za jednu z nejvýhodnějších alternativ, jak si bezpečně a efektivně spořit na stáří. Je řazeno mezi produkty dlouhodobého spoření. Státní příspěvek, daňové úspory a případné příspěvky od zaměstnavatele činí z penzijního připojištění výhodnou formu spoření. Hlavním důvodem využití penzijního připojištění je však riziko nízkého důchodu vypláceného v budoucnosti. Již dnes je totiž jasné, že stávajícímu důchodovému systému budou v budoucnosti chybět zdroje především díky nepříznivému demografickému vývoji.

Kapitálové životní pojištění

Kapitálové životní pojištění jsem zvolila, jelikož je dle statistik (např. České pojišťovny)

nejčastěji uzavírané životní pojištění. Představuje kombinaci pojištění pro případ smrti (nebo dožití) a spoření. Je vhodné pro konzervativnější a opatrnější klienty, protože pojišťovna zaručuje pojistnou ochranu po celou dobu pojištění a výplatu dohodnuté výše částky na konci pojištění. Navíc pojistné placené na kapitálové životní pojištění je za předpokladu splnění určitých zákonných podmínek⁶ daňově odčitatelnou položkou od daňového základu až do výše 12 000 Kč ročně.

Termínovaný vklad

Termínovaný vklad jsem vybrala, protože patří mezi tradiční formy spoření. Využívá se především pro krátkodobé uložení peněz, jelikož úrok u termínovaných vkladů je vyšší než na běžných účtech. (Pro dlouhodobé uložení peněz není termínovaný vklad vhodný, protože na českém trhu jsou jiné mnohem výnosnější možnosti dlouhodobého spoření.) Vklady v bance jsou pojištěny, proto se jedná také o bezpečný způsob uložení peněz. Výhodou je také snadná dostupnost uložených peněz a bezplatné vedení termínovaného účtu. Termínované vklady jsou snadno dostupné, protože v nabídce je mají až na výjimky všechny banky na českém trhu.

4.2 Stavební spoření

Stavební spoření je díky státní podpoře jedním z nejvýhodnějších spořicích produktů v České republice.

Stát má zájem pomáhat svým občanům s řešením bytových potřeb. Poskytuje jim státní podporu ke stavebnímu spoření a navíc úroky z vkladů ze stavebního spoření včetně úroků ze státní podpory jsou osvobozeny od zdanění.

Stavební spoření je upraveno v zákoně č. 96/1993 Sb., o stavebním spoření a státní podpoře stavebního spoření v platném znění.

⁶ zákonnými podmínkami jsou: smlouva musí být sjednána minimálně na 5 let a minimálně do roku, kdy pojištěný dosáhne věku 60 let, minimální výše pevné částky na dožití v případě jejího sjednání je 40 000 Kč u pojistek na 5-15 let a 70 000 Kč u pojistek nad 15 let.

Vymezení pojmu stavební spoření

Podle zákona o stavebním spoření se stavebním spořením rozumí účelové spoření spočívající:

- v přijímání vkladů od účastníků stavebního spoření,
- v poskytování úvěrů účastníkům stavebního spoření,
- v poskytování příspěvku fyzickým osobám (tj. státní podpora) účastníkům stavebního spoření. [17]

Provozovatelem stavebního spoření – tj. stavební spořitelnou – je banka, která může vykonávat pouze činnosti, které jsou povolené v jí udělené bankovní licenci. Mezi tyto činnosti patří stavební spoření a další dle zákona č. 96/1993 Sb., o stavebním spoření a státní podpoře stavebního spoření (§ 9). Při své činnosti podléhá stavební spořitelna bankovnímu dohledu dle zvláštního zákona⁷ pokud tento zákon nestanoví jinak. [17]

Účastníkem stavebního spoření může být fyzická nebo právnická osoba.

Státní podporu může získat:

- občan České republiky,
- občan Evropské unie, kterému bylo vydáno povolení k pobytu na území České republiky a přiděleno rodné číslo příslušným orgánům České republiky,
- fyzická osoba s trvalým pobytem na území České republiky a rodným číslem přiděleným příslušným orgánem České republiky. [17]

Smlouva o stavebním spoření

Každá osoba, která se chce stát účastníkem stavebního spoření musí uzavřít se stavební spořitelnou písemnou smlouvu o stavebním spoření, v níž se zaváže ukládat u stavební spořitelny peněžní částky ve smluvené výši. Stavební spoření tedy začíná právě dnem uzavření smlouvy o stavebním spoření.

Zájemce o stavební spoření nejprve vyplní návrh na uzavření smlouvy o stavebním spoření (viz příloha č. 1). Návrh na uzavření smlouvy obsahuje výši cílové částky, výši úhrady za

⁷ Zákon č. 21/1992 Sb., o bankách ve znění zákona č. 264/1992 Sb. Zákon ČNR č. 6/1993 Sb., o České národní bance.

uzavření smlouvy, variantu spoření, výši měsíčního vkladu a údaj o tom, zda účastník bude uplatňovat nárok na státní podporu. Smlouva je pak uzavřena zasláním potvrzení o přijetí tohoto návrhu stavební spořitelnou. [9]

Zájemce také obdrží všeobecné obchodní podmínky stavebního spoření (viz příloha č.2), které jsou závazné pro účastníka stavebního spoření i pro příslušnou stavební spořitelnu.[9]

Cílová částka

Cílovou částku si určí klient sám dle svých možností a potřeb. Vyjadřuje tedy budoucí potřebu finančních prostředků. Cílová částka zahrnuje uspořenou částku, státní podporu a případnou výši úvěru. Přičemž uspořená částka je tvořena součtem vkladů, úroků z nich a úroků z připsané zálohy státní podpory. Stavební spořitelny si samy určují minimální výši cílové částky, na kterou lze smlouvu o stavebním spoření uzavřít. Maximální výše cílové částky nebývá omezena. Z cílové částky je pak určena výše minimálního měsíčního vkladu. Dle výše cílové částky je také stanovena úhrada za uzavření smlouvy o stavebním spoření.

Cílovou částku spoření v případě nečerpání úvěru ze stavebního spoření v budoucnu je vhodné stanovit dle mého návrhu v této výši :

20 000 Kč jako vklad ročně + 3 000 Kč státní příspěvek + úroky = přibližně 25 000 Kč * počet předpokládaných roků spoření. Je vhodné spořit minimálně po dobu šesti let u smluv uzavřených od 1.1.2004, aby klient získal státní podporu.

Varianty spoření

Při uzavírání smlouvy o stavebním spoření si musí účastník také zvolit tarifní variantu na základě svých možností a potřeb.

Každá stavební spořitelna nabízí několik variant spoření, které se od sebe liší výši minimálního měsíčního vkladu a stanoveným hodnotícím koeficientem. Ten ovlivňuje výši minimální měsíční splátky úvěru, dobu splatnosti a délku čekací doby na získání úvěru.

Nejčastěji vyskytující se varianty spoření jsou rychlá, standardní a pomalá (resp. dlouhodobá). Rychlá varianta je vhodná zejména pro klienty, kteří chtějí získat co

nejrychleji úvěr, který ale musí i rychleji splácet. Dlouhodobá varianta se vyplatí především klientům, kteří chtějí stavební spoření využít především jako výhodný způsob spoření. Mnoho spořitelén navíc nabízí zvýhodněné tarify pro děti a mládež. [9]

Vklady

Účastník si sám zvolí formu spoření. Může spořit měsíčně, čtvrtletně, pololetně nebo jednou ročně. Vedle pravidelných vkladů má účastník možnost kdykoliv během doby spoření uskutečnit mimořádný vklad.

Účastník může ukládat finanční prostředky na účet stavebního spoření několika způsoby. Nejčastěji se používá převod z účtu u jiných finančních ústavů. Mezi další možnosti patří: úhrada poštovní poukázkou typu A, prostřednictvím SIPA nebo srážkami ze mzdy.

Úročení vkladů

Vklady na účtu stavebního spoření jsou v současné době úročeny 1 až 2,5 %, nejčastěji však 2 %. Výše úrokové sazby je většinou vyšší než u termínovaných vkladů, vkladních knížek či ostatních spořicíh účtů. Výše úrokové sazby na vkladovém účtu stavebního spoření je neměnná po celou dobu spoření, což znamená nezávislost úročení vkladů na vývoji peněžního trhu.

Vklady jsou úročeny ode dne jejich připsání na účet včetně připisovaných úroků. V průběhu spoření však nejsou získané úroky vypláceny, ale jsou připsány na účet vždy k 31.12. daného roku nebo ke dni ukončení smlouvy o stavebním spoření.

Velkou výhodou stavebního spoření spatřuji také v osvobození úroků ze stavebního spoření od daně z příjmů fyzických osob.

Státní podpora

Ke zvýšení atraktivnosti stavebního spoření i pro klienty, kteří o úvěr nemají zájem, zavedl zákon o stavebním spoření institut státní podpory stavebního spoření. Díky tomuto institutu jsou výnosy z vkladů stavebního spoření výrazně vyšší. [9]

Nárok na státní podporu má fyzická osoba (účastník stavebního spoření), jestliže splní zákonné podmínky. Státní podpora je vyplácena ze státního rozpočtu České republiky formou ročních záloh. Podle zákona o stavebním spoření činí záloha státní podpory 15% z částky naspořené za rok. Maximální výše státní podpory za rok je 3 000 Kč, což odpovídá 15% z ročně naspořené částky ve výši 20 000 Kč (snížené o úhrady za vedení účtu, za uzavření smlouvy atd.).

Státní podpora nemusí být použita účelově (v případě nečerpání úvěru). Po její výplatě ji může účastník použít jakýmkoliv způsobem. Nárok na výplatu záloh státní podpory vzniká účastníkovi až po šesti letech spoření, což je zákonem stanovená minimální doba spoření.

Průběh vztahu mezi stavební spořitelnou a účastníkem stavebního spoření lze rozdělit na dvě fáze. A to na fázi spoření a fázi úvěrovou. Úvěrovou fázi nebudu analyzovat, protože zde posuzuji stavební spoření jako výhodný způsob spoření a v následujícím textu předpokládám, že klient nemá zájem o úvěr.

Všeobecné obchodní podmínky

Všeobecné obchodní podmínky stavebního spoření jsou vydávány jednotlivými stavebními spořitelny a musí být v souladu se zákonem č. 96/1993 Sb., o stavebním spoření a státní podpoře stavebního spoření. Jsou schvalovány Ministerstvem financí. Smlouvy o stavebním spoření se musí těmito podmínkami řídit a jsou pro smlouvy o stavebním spoření závazné.

Změny ve stavebním spoření od 1.1.2004

Novela zákona č. 96/1993 Sb., o stavebním spoření a státní podpoře stavebního spoření přinesla od 1.1.2004 zásadní změny v systému stavebního spoření. V tabulce uvádím hlavní změny týkající se této novely zákona.

Tab. č. 4 Hlavní změny v stavebním spoření od 1.1.2004

	Stav do 31.12.2003	Stav od 1.1.2004
Státní podpora	25%	15%
	max. 4.500 Kč	max. 3.000 Kč
Výše vkladu pro získání 100% st. podpory	18.000 Kč/rok	20.000 Kč/rok
Věkové omezení pro státní podporu	ne	ne

Min. doba spoření	5 let	6 let
Státní podpora na více smlouvách	ne	ano**
Možnost snížení úroků ze strany spořitelny	ne	ano
Osvobození vkladů od daně z příjmů	ano	ano
Bonifikace klientů, kteří investují účelově	ne	ne
Účastníci spoření	ČR	ČR a EU**

* viz § 4 (1) zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů

**Účastníci spoření z EU od 1.5.2004 (po vstupu ČR do EU)

Zdroj: www.finance.paysoft.cz/sporeni/stavebni-sporeni/novela-zakona-o-stavebnim-sporeni.php

Novelizovaný zákon přinesl především změnu v poklesu výše státní podpory (max. 3 000 Kč ročně) a v minimální délce spoření pro přiznání státní podpory (6 let). Dále pak může účastník dle novely zákona požádat o podporu ke každé smlouvě, kterou uzavře, ale součet všech státních podpor nesmí v jednom roce přesáhnout celkovou limitní částku na účastníka. Dříve nebylo možné, aby jeden účastník pobíral státní podporu na více smlouvách najednou. Novelizovaný zákon také umožňuje stavebním spořitelnám změnu úrokové sazby po uplynutí šesti let spoření. Smlouvu o stavebním spoření mohou od 1.1.2004 uzavřít také občané EU, kteří pracují nebo mají povolení k pobytu na území České republiky. Zákon také upravil pravidla pro účelové použití úvěru ze stavebního spoření. Užití úvěru se rozšířilo i na bytové potřeby osob blízkých, nejen na bytové potřeby samotného účastníka.

Stavební spořitelny v České republice

Na českém trhu stavebního spoření se v současné době nachází šest stavebních spořitel. Jejich přehled uvádím v následující tabulce.

Tab. č. 5 **Přehled stavebních spořitelen působících v České republice**

Stavební spořitelna	Datum zahájení činnosti	Klientské vklady k 31.12.2004 (v mld. Kč)	Úvěry klientům k 31.12. 2004 (v mld. Kč)
Českomoravská stavební spořitelna, a.s.	8. 9. 1993	103,560	46,119
Stavební spořitelna	1. 7. 1994	70,905	15,342

České spořitelny, a.s.			
Modrá pyramida stavební spořitelna ⁸ (dříve Všeobecná stavební spořitelna Komerční banky, a.s.)	16.12.1993	48,513	15,393
Raiffeisen stavební spořitelna, a.s.	7. 9. 1993	31,800	7,384
Wustenrot – stavební spořitelna, a.s.	11. 11. 1993	21,298	8,081
Hypo stavební spořitelna, a.s.	1. 10. 1994	21,435	7,166

Zdroj: vlastní zpracování

Základní podmínky podnikání stavebních spořitelen jsou dány zákonem o stavebním spoření, proto jsou i jejich produkty do značné míry podobné.

Všechny tyto stavební spořitelny jsou členy Asociace českých stavebních spořitelen, která byla založena za účelem podpory společných zájmů stavebních spořitelen působících v České republice. Současně jsou stavební spořitelny členy Bankovní asociace ČR. [9]

Na závěr bych ještě shrnula výhody a nevýhody stavebního spoření, jestliže je používáno jen ke spoření bez zájmu o úvěr.

Výhody stavebního spoření:

- státní podpora 15 % z ročních úspor až do výše 3000 Kč (u smluv uzavřených do 31.12. 2003 je státní podpora 25 % z ročních úspor až do výše 4500 Kč),
- úročení vkladů 1–2,5 % p.a. po celou dobu spoření,
- úspory jsou ze zákona o bankách pojištěny,⁹
- spoření není omezeno věkem,
- po šesti letech spoření lze použít uspořeno částku na cokoliv.

⁸ Stavební spořitelna Modrá pyramida se umístila na prvním místě v kategorii Stavební spořitelna roku 2005 prestižní soutěže nazvané MasterCard Banka roku 2005.

Nevýhody stavebního spoření:

- omezení roční výše státní podpory částkou 3000 Kč u ročních vkladů nad 20 000 Kč,
- minimální doba spoření 6 let, pokud účastník pouze spoří a naspořené prostředky chce použít na cokoliv,
- při ukončení stavebního spoření bez čerpání úvěru do šesti let od uzavření smlouvy ztráta záloh státní podpory a sankce (zpravidla 0,5 % z cílové částky).

I přes tyto nevýhody považuji stavební spoření za nejvýhodnější způsob dlouhodobějšího spoření, proto se v další kapitole mé diplomové práce budu zabývat analýzou skutečného výnosu ze stavebního spoření u vybrané stavební spořitelny.

4.3 Penzijní připojištění

Penzijní připojištění patří mezi speciální depozitní produkty. Jako u stavebního spoření hraje významnou roli státní podpora, kterou účastník dostává od státu a jejíž velikost je progresivně odstupňována podle částky, kterou účastník spoří. Státní podpora se však v současnosti vztahuje pouze na penzijní připojištění, které je ukončeno nejdříve ve věku 60 let účastníka v případě starobní penze. [10]

Jedná se tedy o výhodnou formu dlouhodobého spoření. Penzijní připojištění se státním příspěvkem je upraveno zákonem č. 42/1994 Sb., o penzijním připojištění se státním příspěvkem a o změnách některých zákonů souvisejících s jeho zavedením. Poslední novely tohoto zákona jsou – zákon č. 36/2004 Sb., který zohledňuje vstup České republiky do Evropské unie, zákon č. 237/2004 Sb. a 257/2004 Sb.

Vymezení pojmu penzijní připojištění

Penzijní připojištění je účelové spoření, při kterém účastníkovi spoření vzniká nárok na výplatu sjednané penze, jestliže jsou splněny smluvní podmínky. Penze může být

⁹ viz § 41 zákona č. 21/1992 Sb., o bankách.

vyplácena buď jednorázově, nebo postupně pravidelným vyplácením sjednaných plateb.[11]

Účastníkem penzijního připojištění může být fyzická osoba starší 18 let s trvalým pobytem na území České republiky. Účastníkem také může být fyzická osoba starší 18 let s bydlištěm na území jiného členského státu Evropské unie, pokud je účastníkem důchodového pojištění nebo veřejného zdravotního pojištění v České republice. Účast na penzijním připojištění je dobrovolná. [16]

Provozovatelem penzijního připojištění je penzijní fond. Penzijní fond je akciovou společností, která svěřené peníze zhodnocuje a o zisk se dělí s účastníky připojištění. Hodnota základního kapitálu penzijního fondu musí být nejméně 50 000 000 Kč a musí být tvořena pouze peněžitými vklady. [16]

K 1. lednu 2006 působilo v České republice 11 penzijních fondů poskytujících penzijní připojištění se státním příspěvkem, které byly povoleny Ministerstvem financí, a to Allianz penzijní fond, ČSOB Penzijní fond Progres, ČSOB Penzijní fond Stabilita, Generali penzijní fond, Hornický penzijní fond Ostrava, ING Penzijní fond, Winterthur penzijní fond, Penzijní fond České pojišťovny, Penzijní fond České spořitelny, PF Komerční banky, Zemský penzijní fond. [19]

Každý penzijní fond musí mít statut a penzijní plán. Ty musí být každému přístupné a jejich obsah je dán zákonem o penzijním připojištění se státním příspěvkem a o změnách některých zákonů souvisejících s jeho zavedením (dále Zákon o penzijním připojištění).

Statut musí obsahovat dle tohoto zákona rozsah činnosti penzijního fondu, zaměření a cíle investiční politiky penzijního fondu, zásady hospodaření penzijního fondu, způsob použití zisku, název obchodní firmy, sídlo depozitáře a způsob zveřejňování zpráv o hospodaření s majetkem penzijního fondu.

Penzijní plán musí stanovit jednotlivé druhy penzí a ostatních dávek a podmínky nároku na jejich výplatu. Penzijní plán je sestavován jako příspěvkově definovaný penzijní plán,

v němž je výše penze závislá na úhrnu příspěvků účastníka, jeho podílu na výnosech hospodaření penzijního fondu a věku, od kterého se poskytuje penze. [16]

Činnost penzijního fondu dle zákona o penzijním připojištění podléhá státnímu doзору, který vykonává Ministerstvo financí ČR a Česká národní banka. Kromě činnosti orgánů dozoru zajišťují bezpečnost systému i jiné mechanismy. Patří sem například přísná pravidla investování majetku penzijních fondů, tvorba povinného rezervního fondu ve výši 5 % dosaženého zisku, povinnost obezřetného konání zaměstnanců penzijního fondu, které nesmí být v rozporu se zájmy účastníků atd.

Smlouva o penzijním připojištění

Penzijní připojištění vzniká na základě smlouvy mezi fyzickou osobou a penzijním fondem. Smlouvou se penzijní fond zavazuje poskytovat účastníku dávky penzijního připojištění ve výši a způsobem stanoveným penzijním plánem a touto smlouvou a účastník se zavazuje platit penzijnímu fondu příspěvky za podmínek uvedených v penzijním plánu a ve smlouvě.¹⁰

Součástí smlouvy je tedy penzijní plán. Účastník může také ve smlouvě uvést osobu, které vznikne nárok na odbytné v případě smrti účastníka.

Státní podpora

Stát má zájem na tom, aby dlouhodobá investice do penzijního připojištění byla pro účastníka výhodná a bezpečná. Ze zájmu státu o tuto formu připojištění vyplývá jeho podpora ve formě peněžních příspěvků, které každý měsíc poskytuje na účet účastníka u penzijního fondu. Výše státní podpory se stanoví dle výše částky, kterou klient měsíčně ukládá, způsobem uvedeným v tabulce.

Tab. č. 6 Výše státního příspěvku

Výše měsíčního příspěvku účastníka v Kč	Výše státního měsíčního příspěvku v Kč
100 až 199	50 + 40 % z částky nad 100 Kč

¹⁰ § 14 zákona č. 42/1994 Sb., o penzijním připojištění se státním příspěvkem a o změnách některých zákonů souvisejících s jeho zavedením a ve znění jeho pozdějších novel.

200 až 299	90 + 30 % z částky nad 200 Kč
300 až 399	120 + 20 % z částky nad 300 Kč
400 až 499	140 + 10 % z částky nad 400 Kč
500 a více	150 Kč

Zdroj: § 29 zákona č. 42/1994 Sb., o penzijním připojištění se státním příspěvkem a o změnách některých zákonů souvisejících s jeho zavedením, jeho pozdější novely.

Příspěvky na penzijní připojištění

Výše příspěvku na penzijní připojištění se stanovuje za kalendářní měsíc. Účastník má právo výši svého příspěvku měnit dle aktuální finanční situace. Tuto změnu musí, ale oznámit písemně penzijnímu fondu. Aby klient maximálně využil všech výhod, která penzijní fondy nabízí, je optimální přispívat 1.500 Kč měsíčně. Dostane tak maximální státní příspěvek a navíc si ze základu daně z příjmu může odečíst 12.000 Kč za rok.

Výhodou penzijního připojištění je také fakt, že někteří zaměstnavatelé poskytují svým zaměstnancům příspěvek na penzijní připojištění.

Dávky penzijního připojištění

Většina penzijních fondů poskytuje občanům, kteří uzavřeli penzijního připojištění tyto dávky: penze, jednorázové vyrovnání a odbytné (viz dále v textu). Dávky jsou vypláceny na základě žádosti účastníka.

Nárok na penzi vzniká, jestliže účastník platí příspěvky na penzijní připojištění po dobu uvedenou v penzijním plánu. Ta musí obecně činit nejméně 3 roky. Výše penze závisí na celkovém objemu příspěvků zaplacených ve prospěch účastníka, na výnosech z hospodaření penzijního fondu a na věku, od kterého se dávka poskytuje.

Z penzijního připojištění lze poskytovat tyto penze: starobní penzi, invalidní penzi, výsluhovou penzi a pozůstalostní penzi.

Starobní penze

Starobní penze je vyplácena doživotně účastníkovi, nejdříve však při dosažení věku 60 let. Podmínkou je také délka doby pojištění, která je minimálně 5 let.

Invalidní penze

Tato penze je vyplácena po přiznání plného invalidního důchodu ze zákonného důchodového pojištění. Doba nutná k získání nároku se pohybuje mezi 3-5 lety.

Pozůstalostní penze

Pozůstalostní penze je vyplácena fyzické osobě, kterou určil účastník ve smlouvě o penzijním připojištění. Nárok na dávku vzniká pouze v případě, že účastník platil příspěvky po dobu 3-5 let.

Výsluhová penze

Penzijní fond může, ale nemusí, tento typ penze zahrnout do svého penzijního plánu. Musí být sjednána dříve než vznikne nárok na starobní penzi. Navíc účastník je povinen naspořit na tuto dávku část svého příspěvku a ta nesmí převyšovat podíl určený na starobní penzi.

Jednorázové vyrovnání náleží účastníkovi za podmínek stanovených penzijním plánem místo penze.¹¹

Odbytné náleží účastníkovi, jestliže zaplatil příspěvky na 12 kalendářních měsíců a jehož penzijní připojištění zaniklo výpovědí nebo dohodou a nebyla mu vyplacena jiná dávka. Dále je určeno pro osoby uvedené ve smlouvě, pokud dojde ke smrti účastníka a nebyla mu vyplacena penze ani jednorázové vyrovnání a nevznikl mu nárok na pozůstalostní penzi. [16]

Výnosy účastníků podléhají dani z příjmu. Sazba ve výši 15 % je uvalována na připsané zhodnocení majetku na účastnickém účtu. Díky penzijnímu připojištění si může účastník odečíst část zaplacených příspěvků na penzijní připojištění v daném roce. Přičemž nárok na daňovou úlevu vzniká, jestliže je naspořeno více než 6 000 Kč za zdaňovací období. Od základu daně z příjmu fyzických osob lze odečíst pouze částka přesahující 6 000 Kč a nejvyšší daňový odpočet činí 12 000 Kč¹². Optimální výše příspěvku, která zajistí

¹¹ § 22 zákona č. 42/1994 Sb., o penzijním připojištění se státním příspěvkem a o změnách některých zákonů souvisejících s jeho zavedením a ve znění jeho pozdějších novel.

¹² viz § 15 zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů.

maximální výši daňového odpočtu a připsání maximálního státního příspěvku, je platba 1 500 Kč měsíčně (18 000 Kč ročně).

Hlavním důvodem uzavření penzijního připojištění je riziko nízkého důchodu poskytovaného ze státního důchodového systému, u kterého existují obavy, že ani nepokryje základní potřeby občana. Jedná se však také o výhodné spoření, které bych doporučila uzavřít i mladším lidem před třicátým rokem života.

4.4 Kapitálové životní pojištění

Kapitálové životní pojištění je uzavíráno na základě smlouvy mezi pojistníkem (klientem) a pojišťovnou (pojistitelem). Pojišťovna se zavazuje vyplatit sjednanou pojistnou částku v případě pojistné události (smrt nebo dožití) a pojistník se zavazuje za tuto službu pravidelně platit úhradu. U většiny produktů jsou definovány ještě další ujednání. Mezi nejčastější patří právo pojistníka na odbytné, podíl na zisku, navýšení pojistné ochrany bez zkoumání zdravotního stavu. Dále pak právo pojistitele na údaje o zdravotním stavu pojištěného, právo neplnit (respektive krátit plnění) v určitých případech.

Kapitálové životní pojištění v sobě kombinuje pojistnou ochranu a středně až dlouhodobé výhodné investování finančních prostředků. Zahrnuje pojištění pro případ smrti a pojištění pro případ dožití. V případě smrti pojištěného je dědicům nebo oprávněným osobám vyplacena sjednaná pojistná částka. V případě dožití předem dohodnutého věku vyplatí pojišťovna garantovanou pojistnou částku pojištěnému. Toto pojištění je vhodné uzavřít během ekonomicky aktivního života, kdy poskytuje pojistnou ochranu. Pojistná částka může být využita pro zabezpečení financí v důchodovém věku.

Pojistné podmínky

Všeobecné pojistné podmínky jsou velice důležité, protože obsahují údaje o výši pojistného, vymezení pojistné události, vyluky z pojištění, rozsah a splatnost pojistného plnění, dále stanovují povinnosti pojištěného a pojednávají o důsledcích jejich neplnění. Rovněž vysvětlují některé základní pojmy a principy, podle kterých se budou pojištění podílet na případných přebytcích pojistného. Dále existují konkrétní pojistné podmínky pro

daný druh pojištění, které specifikují všeobecné pojistné podmínky, zejména formou různých změn nebo výluk v konkrétním pojištění.

Bezpečnost kapitálového životního pojištění

„Pojišťovnictví patří k regulovaným oborům zejména na základě zákona č. 363/1999 Sb., o pojišťovnictví a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů. Tento zákon upravuje činnost v pojišťovnictví, podmínky provozování pojišťovací a zajišťovací činnosti, zprostředkovatelské činnosti v pojišťovnictví a státní dozor nad provozováním těchto činností.“¹³ Státním dozorem je kontrolováno finanční zdraví a solventnost pojišťoven.

Dalším důležitým předpisem je vyhláška Ministerstva financí č. 75/2000 Sb., kterou se provádí zákon č. 63/1999 Sb., o pojišťovnictví a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů. Ve vyhlášce je upravena maximální výše technické úrokové míry¹⁴ a jsou stanoveny limity investování do jednotlivých finančních instrumentů.

Zhodnocení vložených prostředků

Pojišťovny jsou nuceny vyhláškou Ministerstva financí investovat převážně do bezpečných instrumentů (státní dluhopisy, pokladniční poukázky, depozitní certifikáty a jiných převážně bezpečných finančních instrumentů). Nositelům investičního rizika je pak pojišťovna, která garantuje určité minimální zhodnocení v podobě technické úrokové míry. Tento způsob investování vede k hodnocení životního pojištění jako investice s nižším rizikem a konzervativním výnosem.

Výnos ze životního pojištění se skládá z technické úrokové míry a podílu na výnosech. Technická úroková míra je stanovena zákonem o pojišťovnictví (v současnosti max. 2,4 % z vkladů) a představuje smluvně zaručené úročení finančních prostředků vkládaných do pojištění. Podíl na výnosech je vyplácen z rezerv životních pojištění, nebo z ušetřených nákladů na pojistná plnění. V pojistné smlouvě je uvedeno zda se rozdělují přebytky pojistného a jakým způsobem. Výše podílu na výnosech je závislá na hospodaření a

¹³ Kol. autorů z České asociace pojišťoven. Životní pojištění. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 2002, s.14.

¹⁴ technická úroková míra je dle § 2 zákona č. 363/1999 Sb., o pojišťovnictví, zaručený podíl na výnosech z finančního umístění v životním pojištění.

investiční strategii příslušné pojišťovny, přičemž celkové připsané výnosy nemohou klesnout pod technickou úrokovou míru. [5]

Výnosy ze životního pojištění podléhají dani z příjmu. Daňovým základem je částka vyplaceného plnění, která je snížena o zaplacené pojistné. Uplatňována je zvláštní sazba daně 15 %. Při předčasném vypovězení smlouvy činí sazba daně 25 %. V obou případech se jedná o srážkovou daň. Srážka daně se provádí až v okamžiku čerpání naspořených prostředků.

Druhy kapitálového životního pojištění

Existují dva druhy kapitálového pojištění: pojištění pro případ smrti nebo dožití (tzv. smíšené životní pojištění) a pojištění pro případ dožití (důchodové pojištění). Pojištění pro případ smrti nebo dožití představuje kombinaci pojistné ochrany a spoření. Naopak pojištění pro případ dožití často nekryje žádné riziko a slouží výhradně ke spoření. Pro oba typy rezervotvorných životních pojištění je charakteristické, že v průběhu trvání pojištění dochází k tvorbě úspor. [22]

Výhody kapitálového životního pojištění

Průměrné zhodnocení prostředků životního pojištění (4 a více %) převyšuje zhodnocení peněz na spořicích účtech či termínovaných vkladech v bance. Peníze se v pojišťovně zhodnocují podobně jako v bance, ale jsou zde ve větším bezpečí, protože pojišťovny mají předepsané Ministerstvem financí do jakých finančních instrumentů mohou investovat. Výhodou je také zaručený minimální výnos (max. 2,4 %). Kromě toho má kapitálové životní pojištění i následující výhody.

Pojišťovny nabízí flexibilní kapitálové životní pojistky, u nichž lze v průběhu pojištění upravovat poměr mezi spořicí a rizikovou složkou, vkládat mimořádné vklady a vybírat mimořádné výnosy až do zůstatku nezbytného pro přiznání daňových odpočtů, přerušit placení pojistného a sjednat si celou řadu připojištění, které jsou obvykle poskytovány za nižší pojistné. Je možné se připojistit rovněž pro případ úrazu, vážné choroby, ale také invalidity.

Výhodou je také možnost snížení základu daně z příjmů o zaplacené pojistné na zdaňovací období. Maximální částka, kterou lze odečíst na zdaňovací období, činí v úhrnu 12 000 Kč, a to i v případě, že poplatník má uzavřeno více smluv s více pojišťovnami. Smlouva musí být ale sjednána minimálně na 5 let a sjednána minimálně do roku, kdy pojištěný dosáhne 60 let. V případě, že je sjednána pevná částka na dožití, její minimální výše je 40 000 Kč u pojistek na 5-15 let a 70 000 Kč u pojistek nad 15 let.¹⁵ Daňové výhody jsou poskytovány i zaměstnavateli na pojistné zaplacené za zaměstnance.

Životní pojištění samozřejmě není typický způsob spoření. Pojištění má však oproti spoření a jiným formám investování velkou přednost v tom, že dochází k zabezpečení rodiny nebo blízkých osob v případě pojistné události ihned ve výši pojistné částky. U spoření je k dispozici pouze naspořená částka.

Nevýhody kapitálového životního pojištění

Vzhledem k bezpečnosti investic pojišťoven a kvůli zabezpečení schopnosti pojišťoven hradit včas své závazky ke klientům, jsou způsoby investování pojistného velmi přísně regulovány právními předpisy, což má za následek relativně nízké výnosy v porovnání s investičním životním pojištěním. Pojišťovny totiž investují peníze z pojistného nejvíce do termínovaných vkladů a dluhopisů, aby byly finančně stabilní.

Kapitálové životní pojištění považují za vhodné pojištění především pro konzervativní a opatrné klienty, kterým pojišťovna zaručuje pojistnou ochranu po celou dobu pojištění a výplatu dohodnuté výše částky včetně výnosu na konci pojištění. Výnos garantovaného zhodnocení se však pohybuje na relativně nízké úrovni. Výše garantovaného výnosu je po celou dobu pojištění neměnná bez ohledu na vývoj ekonomické situace, což je nevýhodné především v době, kdy trh běžně nabízí mnohem vyšší zhodnocení. V tomto případě ale mohou pojišťovny nabízet další podíly na zisku. Tato jistota výnosu je proto velmi sporná. Výhodou kapitálového životního pojištění je, že kombinuje formu pojištění a spoření. Nejvíce se kapitálové životní pojištění vyplatí zaměstnaným lidem v předdůchodovém věku, kteří již čerpají výhody z penzijního připojištění.

¹⁵ viz § 15 zákona č. 586/1992 Sb. o dani z příjmů.

4.5 Termínované (termínové) vklady

“Termínované vklady patří mezi klasické způsoby zhodnocování peněz. Jsou to vklady znějící na pevnou částku, většinou v řádech tisíců, u kterých se klient za účelem většího úrokového výnosu dobrovolně vzdává možnosti manipulovat s nimi na určitou dobu.”¹⁶

Termínované vklady nejsou určeny pro běžný platební styk.

Úroky

Úroková sazba bývá stanovena jako pevná nebo pohyblivá. Pevná sazba je shodná po celou dobu trvání vkladu. Výše této sazby je stanovena v závislosti na měně, délce trvání vkladu a výši vkladu. Vyšším částkám vkladu a delší době uložky je přiřazována vyšší úroková míra. Pohyblivá sazba se mění v závislosti na vývoji úrokových sazeb na mezibankovním trhu (především dle sazeb Příbor a základních úrokových sazeb vyhlášených ČNB). Banka připisuje úrok v den splatnosti (u krátkodobých vkladů) nebo v určitém intervalu například každé 3 měsíce (u středně a dlouhodobých vkladů).

V současnosti jsou úrokové sazby oproti stavebnímu spoření, penzijnímu připojištění apod. relativně nízké. Z úrokových výnosů je navíc placena 15 % srážková daň z příjmů. Jestliže se připočítá ještě působení inflace, výnos je zanedbatelný. Vyplatí se tedy využít spíše termínovaných vkladů pro krátkodobé uložení peněz, neboť úrok je zde přece jenom vyšší než na běžných účtech. Pro dlouhodobé uložení peněz bych volila jiné formy spoření, které přináší mnohem vyšší výnos. Mezi tyto výnosnější možnosti spoření bych zařadila stavební spoření, penzijní připojištění, kapitálové životní pojištění a další.

Pro příklad uvádím úročení termínovaného vkladu u Komerční banky. Z níže uvedené tabulky vyplývá, že výše úrokové sazby je závislá na době splatnosti a výši vkladu. Nejvyššího úroku dosáhne klient při investování minimálně 1 000 000 Kč na dobu 5 let, což představuje úrok ve výši 2,45 %. Na základě této tabulky lze říct, že zhodnocení u termínovaných vkladů je opravdu velmi nízké v porovnání s již zmíněným stavebním spořením či penzijním připojištěním.

Tab. č. 7 Termínované účty s pevnou úrokovou sazbou

splatnost	1. pásmo do 49 999,99 Kč	2. pásmo od 50 000,00 Kč	3. pásmo od 250 000,00 Kč	4. pásmo od 500 000,00 Kč	5. pásmo od 1 000 000,00 Kč
7 dní	0,19	0,36	0,61	0,78	0,95
14 dní	0,19	0,36	0,61	0,78	0,95
1 měsíc	0,22	0,39	0,64	0,81	0,98
2 měsíce *)	0,24	0,41	0,66	0,83	1,00
3 měsíce	0,26	0,43	0,68	0,85	1,02
4 měsíce *)	0,30	0,47	0,72	0,89	1,06
5 měsíců *)	0,33	0,50	0,75	0,92	1,09
6 měsíců	0,37	0,54	0,79	0,96	1,13
7 měsíců *)	0,41	0,58	0,83	1,00	1,17
8 měsíců *)	0,44	0,61	0,86	1,03	1,20
9 měsíců *)	0,48	0,65	0,90	1,07	1,24
10 měsíců*)	0,52	0,69	0,94	1,11	1,28
11 měsíců*)	0,55	0,72	0,97	1,14	1,31
1 rok	0,64	0,81	1,06	1,23	1,40
2 roky	1,15	1,32	1,57	1,74	1,91
3 roky	1,40	1,57	1,82	1,99	2,16
4 roky	1,57	1,74	1,99	2,16	2,33
5 let	1,69	1,86	2,11	2,28	2,45

Pozn.: údaje platné k 6.4.2006

Zdroj: www.kb.cz

Minimální vklad

Většina bank má stanovenou minimální částku pro zřízení termínovaného vkladu, která se pohybuje od 1 000 do 100 000 Kč. Každá banka si určuje sama tuto výši.

Druhy termínovaných vkladů

Dle doby trvání vkladu se termínované vklady dělí na krátkodobé (od 24 hodin do 12 měsíců), střednědobé s trváním od jednoho do cca tří let a dlouhodobější, které jsou většinou splatné od 3 do 5 let. Nejobvyklejší doba spoření se počítá v měsících. Dlouhodobé termíny se příliš nevyskytují díky nízké úrokové sazbě. Za předčasný výběr peněz z účtu si banky účtují sankce, např. snížené úročení vkladu apod. [6]

Banky také nabízejí termínované vklady v zahraničních měnách (nejčastěji v amerických dolarech, eurech či britských librách).

Bezpečnost termínovaných vkladů

Termínovaný vklad je ze zákona č.21/1992 Sb., o bankách pojištěn pro případ úpadku či platebních problémů banky. Banky pravidelně platí příspěvky do Fondu pojištění vkladů.

¹⁶ ŠIMÍKOVÁ, I. Finance a bankovníctví. 1. vyd. Liberec: Technická univerzita v Liberci, 2004, s. 110.

V případě neschopnosti banky dostát závazkům vůči oprávněným osobám se z tohoto Fondu poskytuje náhrada oprávněné osobě ve výši 90 % vkladu, nejvíce však částka odpovídající 25 000 eur pro jednu oprávněnou osobu u jedné banky.

Výhody termínovaného vkladu

- zhodnocení volných peněžních prostředků je výhodnější než u běžných účtů,
- zřízení, vedení a zrušení termínovaného účtu je u většiny bank bez poplatků,
- je bezpečný, protože je pojištěn dle zákona o bankách,
- téměř všechny banky tento produkt nabízí.

Nevýhody termínovaného vkladu

V současné době nejsou termínované vklady příliš výhodné, protože výše úroků jsou znehodnocovány inflací. Úroky z vkladu navíc podléhají dani ve výši 15 %. Banky si také stanovují minimální částku pro uzavření termínovaného vkladu. Za výběr před uplynutím dohodnuté doby splatnosti si banky účtují sankční poplatky.

Banky i jiné finanční instituce mají ve své nabídce produkty (penzijní připojištění, stavební spoření atd.), které v dlouhodobém spořicí horizontu přináší i několikanásobně vyšší a navíc nezdaněné zhodnocení. Přesto nemalý objem rodinných úspor v ČR stále leží na termínovaných vkladech, protože se jedná o bezpečné uložení peněz v porovnání s investicemi do cenných papírů jako jsou akcie či podílové listy.

4.6 Shrnutí

Na základě rozboru zvolených možností zhodnocení úspor považuji za nejvhodnější varianty spoření domácností s nižším rizikem stavební spoření a penzijní připojištění. Nespornou výhodou společnou pro tyto dvě formy spoření je podpora ze strany státu, kterou získá občan po splnění určitých podmínek.

Stavební spoření patří stále k hojně využívaným způsobům zhodnocování úspor v České republice, což dokládá počet 430 233 uzavřených nových smluv o stavebním spoření za

rok 2005. V roce 2004 bylo uzavřeno 314 tis. smluv. Došlo tedy k nárůstu počtu uzavřených smluv oproti roku 2004. Počet nově uzavřených smluv však zdaleka nedosahuje hodnot z období do roku 2003, kdy počet nových smluv přesáhl dva milióny. Toto enormní množství uzavřených smluv bylo způsobeno novou zpřísnující legislativou platnou od roku 2004. V roce 2004 byl tedy zaznamenán výrazný pokles zájmu o stavební spoření, ale v roce 2005 opět zájem vzrostl a dá se předpokládat, že se počty nově uzavřených smluv budou nejpozději během dvou let stabilizovat dle mé prognózy. Oproti roku 2004 došlo také k posílení podílu stavebního spoření na celkovém objemu úspor českých domácností, který v červnu roku 2005 dosáhl 20,6 %.

Výhodou stavebního spoření je velmi příznivý poměr rizika a výnosu. Riziko je podobné jako v bance, jelikož vklady jsou pojištěny stejným způsobem. Navíc stavební spořitelny mají přísněji stanovenou investiční politiku, čímž si stát chrání vlastní prostředky, které vkládá formou státní podpory. Výnosy jsou v porovnání s ostatními bankovními produkty výrazně vyšší, což je dáno státní podporou, která z tohoto typu spoření plyne. Vedle státní podpory klient získá ještě úrokový výnos, který je v současnosti ve výši průměrně dvou procent ročně.

Stavební spoření v porovnání s penzijním připojištěním přináší srovnatelné výnosy, ale stavební spoření je méně rizikové. Likvidita je jako u penzijního připojištění znevýhodněna tříměsíční výpovědní lhůtou. Výhodou oproti penzijnímu připojištění je nulové daňové zatížení výnosů a dále také skutečnost, že po překročení doby 6 let už peněžní prostředky nejsou vázány a klient má nárok na státní podporu. Naopak u penzijního připojištění, které je vhodnou formou spoření na stáří, je možné získat naspořené peníze a výnos až po dosažení věku 60 let. Proto penzijní připojištění není vhodné pro občany, kteří chtějí získat zpět své zhodnocené peníze dříve než ve věku 60 let a využít je k jinému účelu než je zajištění ve stáří.

Penzijní připojištění bych ale rozhodně nevyřadila z finančního rozhodování a plánování, protože je pravděpodobné, že stávajícímu státnímu důchodovému systému budou v budoucnosti chybět zdroje na výplatu starobních důchodů. Státem podporované penzijní připojištění považuji za jednu z nejvýhodnějších alternativ, jak si bezpečně a efektivně spořit na stáří. S uzavřením smlouvy o penzijním připojištění se nevyplácí otálet, protože rozhodující vliv na výnosnost penzijního připojištění má právě dlouhodobost spoření.

Počáteční úložka může být pouhých 100 Kč měsíčně, což je dle mého názoru únosné pro každého výdělečně činného občana. Zvýšit měsíční vklad lze v budoucnu kdykoliv bez poplatků zvýšit.

Dle údajů Českého statistického úřadu zasáhlo penzijní připojištění významněji do struktury úspor domácností až po roce 2000. Tempo růstu penzijního připojištění bylo v letech 2004 a 2005 druhé nejvyšší hned za podílovými fondy. Lidé si však stále neuvědomují význam penzijního připojištění pro jejich budoucnost.

Kapitálové životní pojištění se vyplatí těm klientům, kteří uvažují o zajištění rodiny v případě nečekaných událostí (úmrtí) a současně chtějí spořit. Domnívám se, že výhodnější je kombinace rizikové pojištění bez spořicí složky a investování do otevřených podílových fondů. Tato varianta totiž plní stejnou funkci jako kapitálové životní pojištění, ale je levnější, výnosnější a likvidnější. Samozřejmě, že na českém trhu je mnoho dalších výnosnějších způsobů uložení peněz než je kapitálové životní pojištění, z nichž může klient volit.

Termínované vklady rozhodně nejsou příliš výnosné, ale stále je tato tradiční forma spoření lidmi používána. Díky nízkému úročení nejsou termínované vklady schopny konkurovat spořicími produktům se státní podporou. Termínované vklady jsou vhodným nástrojem pouze pro velmi krátkodobé – několikátýdenní až měsíční uložení peněz. Vklady tak přinesou alespoň malý výnos, což je zajímavější než jejich uložení doma „pod polštářem“. Pro krátkodobé uložení peněz nejméně však na šest měsíců, kdy výnosy nepodléhají dani z příjmu, jsou vhodnější investice do podílových listů fondu peněžního trhu, protože výnos z nich je většinou vyšší než u termínovaných vkladů a riziko je minimální. Peníze lze vybrat kdykoliv bez sankcí na rozdíl od termínovaných vkladů.

Dle mého názoru lze v budoucnu očekávat podobný vývoj obliby těchto produktů u českých domácností jako byl v roce 2005. Myslím si, že se budou nadále snižovat vklady na termínovaných vkladech, což vyplývá z růstu atraktivnosti investic do podílových listů peněžního fondu, která byla zaznamenána v roce 2005. Tyto podílové listy jsou totiž velkým konkurentem termínovaných vkladů uzavíraných na dobu do 1 roku a lidé časem získají ještě větší povědomí o přednostech tohoto investování. Myslím si, že v současné

době nejsou totiž všichni občané dostatečně informováni o tomto způsobu investování. Obliba kapitálového životního pojištění dle mého názoru bude nadále klesat, protože lidé začínají dávat přednost investičnímu životnímu pojištění, které je mnohem výnosnější. Co se týče stavebního spoření a penzijního připojištění lze očekávat, že budou nadále patřit k velmi oblíbeným způsobům spoření především díky státní podpoře a nízkému riziku. V naší zemi totiž stále převažují konzervativní jedinci, kteří nejsou ochotni podstupovat riziku.

5. Výpočet výše zhodnocení úspor v modelové domácnosti

V této části vypočítám výši zhodnocení u jednotlivých variant spoření, které klient obdrží při spoření určité částky po dobu šesti let. Na závěr vyhodnotím jednotlivé varianty na základě tohoto kritéria a doporučím ten nejvýhodnější způsob zhodnocování volných peněžních prostředků. Výpočty jsou zjednodušené tím, že v nich neuvažuji vliv času. Navíc u některých produktů jsou většinou odlišné úrokové sazby a poplatky, které účtují banky nebo stavební spořitelny v České republice. Budu tedy používat sazby a poplatky, které účtuje Komerční banka, a.s. a Modrá pyramida stavební spořitelna, a.s. u jednotlivých produktů, u nichž budu zjišťovat výnos. Pro tuto banku a spořitelnu jsem se rozhodla, protože nabízí mnou zvolené produkty a navíc jsem se zde setkala s velmi ochotnými pracovníky, kteří mě poskytnou všechny potřebné informace.

Specifikace zvolené domácnosti

Pro tento výpočet jsem zvolila fiktivní čtyřčlennou rodinu. Manželé Novákoví mají 2 děti (2 roky a 5 let). Panu Novákovi je 30 let a pracuje jako úředník v bance. Nejedná se o riskantní povolání, přesto má pan Novák uzavřené kapitálové životní pojištění, aby zajistil svou rodinu v případě jeho úmrtí. Paní Novákové je také 30 let a v současné době je se svým mladším synem na mateřské dovolené. Starší syn chodí do mateřské školy.

Kromě smlouvy o kapitálovém životním pojištění Dynamik u České pojišťovny tato domácnost nemá doposud uzavřenou žádnou jinou smlouvu o spoření (smlouvu o stavebním spoření ani smlouvu o penzijním připojištění). Tato rodina je schopna ušetřit každý měsíc 2 000 Kč a nechce tyto peníze nechat znehodnocovat doma „pod polštářem“. Naopak by Novákoví chtěli spořit způsobem, který jim přinese co možná nejvyšší výnos, ale jsou to spíše konzervativní lidé, kteří se bojí riskovat. Dále jsou ochotni po dobu šesti let s těmito penězi nedisponovat a po uplynutí této doby by je chtěli použít dle aktuální potřeby. Nemají tedy žádné konkrétní představy, jak by naspořené peníze využili.

Z tohoto příkladu plyne, že budou volit z méně riskantních variant spoření, které sice nejsou spojeny s nejvyšším výnosem, ale za to s výnosem jistým. Tyto naspořené peníze nebudou v budoucnu účelově použity (na bydlení, automobil, na stáří, na vzdělání atd.),

proto mohu volit z rozmanitých způsobů spoření. Za téměř bezrizikové možnosti zhodnocování peněz považuji stavební spoření, penzijní připojištění, termínovaný vklad a kapitálové životní pojištění, které má však jeden člen rodiny již uzavřené. V případě, že by byla rodina ochotna podstoupit vyšší riziko, zvolila bych investici do podílových fondů, které v dnešní době patří mezi nejvýnosnější produkty a začínají být velmi populární mezi lidmi. Další výnosnou možností by bylo investiční životní pojištění či investice do akcií. Tyto varianty jsou však řazeny mezi rizikovější způsoby zhodnocování úspor.

5.1 Výnos ze stavebního spoření

Při výpočtu výše výnosu ze stavebního spoření vycházím z informací získaných ve stavební spořitelně Modrá pyramida, a.s. (v příloze č. 3 uvádím porovnání úhrad Modré pyramidy se Stavební spořitelnou České spořitelny). Úroková sazba z vkladu je 2 % p.a., za uzavření smlouvy je účtován poplatek 1 % z cílové částky a za vedení účtu zaplatí klient 300 Kč ročně. Tyto údaje jsou stěžejní pro výpočet výnosu.

Při výpočtu vycházím z požadavků zmíněné rodiny, která chce spořit 2 000 Kč měsíčně po dobu šesti let. Tato rodina chce pouze spořit. Neuvažuje tedy o čerpání úvěru.

Modrá pyramida doporučuje stanovit výši pravidelného vkladu ve výši 0,5 % cílové částky měsíčně. Jestliže tedy 2 000 Kč bude představovat minimální vklad - 0,5 % cílové částky, dle jednoduchého výpočtu lze stanovit cílovou částku ve výši 400 000 Kč ($2\,000 / 0,5 \cdot 100 = 400\,000,-$). V případě Novákových, kteří nemají v budoucnu zájem o čerpání úvěru, bych však doporučila uzavřít smlouvu na nižší cílovou částku - 250 000 Kč, čímž zaplatí nižší poplatek za uzavření smlouvy.

Konkrétní výpočet výnosu:

Předpokládám, že rodina uzavřela smlouvu o stavebním spoření 12. dubna 2006. Cílová částka byla stanovena 250 000 Kč ve smlouvě na základě výše pravidelného vkladu. Rodina bude měsíčně ukládat 2 000 Kč na účet stavebního spoření převodem z účtu, který

má vedený u Komerční banky. Spořit bude 6 let, aby byla splněna podmínka pro získání státní podpory, která představuje hlavní výnos ze stavebního spoření.

V tabulce uvádím přesný přehled všech transakcí, které budou provedeny na účtu stavebního spoření po celou dobu spoření. Předpokládám, že klient nebude vyžadovat mimořádný výpis z účtu, nebude měnit smlouvu v průběhu spoření a ani smlouvu neukončí před uplynutím šestileté lhůty.

Při výpočtu úroků z vkladů jsem použila tento vzorec :

$$u = \frac{(K \cdot p \cdot t)}{(100 \cdot 360)} \quad (1)$$

kde: u = úrok (Kč),

K = peněžní částka,

p = roční úroková míra v %,

t = doba vyjádřená ve dnech.

Tab. č. 8 Výsledky výpočtu

Datum	Popis transakce	Zůstatek (v Kč)	Obrat (v Kč)
12.4.2006	Založení smlouvy	0,00	0,00
12.4.2006	Poplatek za založení smlouvy	- 2 500,00	- 2 500,00
12.4.2006	Počátek státní podpory	- 2 500,00	0,00
12.4.2006	Poplatek za vedení účtu – 1. rok (pouze 8 měsíců: 300/12*8)	-2 700,00	- 200,00
13.4.2006	Pravidelný vklad	- 700,00	2 000,00
30.4.2006	Připsání státní podpory za rok 2005	- 700,00	0,00
1.5.2006	Pravidelný vklad	1 300,00	2 000,00
1.6.2006	Pravidelný vklad	3 300,00	2 000,00
1.7.2006	Pravidelný vklad	5 300,00	2 000,00
1.8.2006	Pravidelný vklad	7 300,00	2 000,00
1.9.2006	Pravidelný vklad	9 300,00	2 000,00
1.10.2006	Pravidelný vklad	11 300,00	2 000,00

1.11.2006	Pravidelný vklad	13 300,00	2 000,00
1.12.2006	Pravidelný vklad	15 300,00	2 000,00
31.12.2006	Připsání úroků	15 409,82	109,82
31.12.2006	Uzavření státní podpory za rok 2006	15 409,82	0,00
1.1.2007	Poplatek za vedení účtu	15,109,82	- 300,00
1.1.2007	Pravidelný vklad	17 109,82	2 000,00
1.2.2007	Pravidelný vklad	19 109,82	2 000,00
1.3.2007	Pravidelný vklad	21 109,82	2 000,00
1.4.2007	Pravidelný vklad	23 109,82	2 000,00
30.4.2007	Připsání státní podpory za rok 2006 (18000-200+109,82/100*15=2686)	24 274,23	2 686,00
1.5.2007	Pravidelný vklad	27 795,82	2 000,00
1.6.2007	Pravidelný vklad	29 795,82	2 000,00
1.7.2007	Pravidelný vklad	31 795,82	2 000,00
1.8.2007	Pravidelný vklad	33 795,82	2 000,00
1.9.2007	Pravidelný vklad	35 795,82	2 000,00
1.10.2007	Pravidelný vklad	37 795,82	2 000,00
1.11.2007	Pravidelný vklad	39 795,82	2 000,00
1.12.2007	Pravidelný vklad	41 795,82	2 000,00
31.12.2007	Připsání úroků	42 392,51	596,69
31.12.2007	Uzavření státní podpory za rok 2007	42 392,51	0,00
1.1.2008	Poplatek za vedení účtu	42 092,51	- 300,00
1.1.2008	Pravidelný vklad	44 092,51	2 000,00
1.2.2008	Pravidelný vklad	46 092,51	2 000,00
1.3.2008	Pravidelný vklad	48 092,51	2 000,00
1.4.2008	Pravidelný vklad	50 092,51	2 000,00
30.4.2008	Připsání státní podpory za rok 2007	53 092,51	3 000,00
1.5.2008	Pravidelný vklad	55 092,51	2 000,00
1.6.2008	Pravidelný vklad	57 092,51	2 000,00
1.7.2008	Pravidelný vklad	59 092,51	2 000,00
1.8.2008	Pravidelný vklad	61 092,51	2 000,00

1.9.2008	Pravidelný vklad	63 092,51	2 000,00
1.10.2008	Pravidelný vklad	65 092,51	2 000,00
1.11.2008	Pravidelný vklad	67 092,51	2 000,00
1.12.2008	Pravidelný vklad	69 092,51	2 000,00
31.12.2008	Připsání úroků	70 233,05	1 140,53
31.12.2008	Uzavření státní podpory za rok 2008	70 233,05	0,00
1.1.2009	Poplatek za vedení účtu	69 933,05	- 300,00
1.1.2009	Pravidelný vklad	71 933,05	2 000,00
1.2.2009	Pravidelný vklad	73 933,05	2 000,00
1.3.2009	Pravidelný vklad	75 933,05	2 000,00
1.4.2009	Pravidelný vklad	77 933,05	2 000,00
30.4.2009	Připsání státní podpory za rok 2008	80 933,05	3 000,00
1.5.2009	Pravidelný vklad	82 933,05	2 000,00
1.6.2009	Pravidelný vklad	84 933,05	2 000,00
1.7.2009	Pravidelný vklad	86 933,05	2 000,00
1.8.2009	Pravidelný vklad	88 933,05	2 000,00
1.9.2009	Pravidelný vklad	90 933,05	2 000,00
1.10.2009	Pravidelný vklad	92 933,05	2 000,00
1.11.2009	Pravidelný vklad	94 933,05	2 000,00
1.12.2009	Pravidelný vklad	96 933,05	2 000,00
31.12.2009	Připsání úroků	98 630,39	1 697,34
31.12.2009	Uzavření státní podpory za rok 2009	98 630,39	0,00
1.1.2010	Poplatek za vedení účtu	98 330,39	- 300,00
1.1.2010	Pravidelný vklad	100 330,40	2 000,00
1.2.2010	Pravidelný vklad	102 330,40	2 000,00
1.3.2010	Pravidelný vklad	104 330,40	2 000,00
1.4.2010	Pravidelný vklad	106 330,40	2 000,00
30.4.2010	Připsání státní podpory za rok 2009	109 330,40	3 000,00
1.5.2010	Pravidelný vklad	111 330,40	2 000,00
1.6.2010	Pravidelný vklad	113 330,40	2 000,00
1.7.2010	Pravidelný vklad	115 330,40	2 000,00

1.8.2010	Pravidelný vklad	117 330,40	2 000,00
1.9.2010	Pravidelný vklad	119 330,40	2 000,00
1.10.2010	Pravidelný vklad	121 330,40	2 000,00
1.11.2010	Pravidelný vklad	123 330,40	2 000,00
1.12.2010	Pravidelný vklad	125 330,40	2 000,00
31.12.2010	Připsání úroků	127 595,70	2 265,29
31.12.2010	Uzavření státní podpory za rok 2010	127 595,70	0,00
1.1.2011	Poplatek za vedení účtu	127 295,70	- 300,00
1.1.2011	Pravidelný vklad	129 295,70	2 000,00
1.2.2011	Pravidelný vklad	131 295,70	2 000,00
1.3.2011	Pravidelný vklad	133 295,70	2 000,00
1.4.2011	Pravidelný vklad	135 295,70	2 000,00
30.4.2011	Připsání státní podpory za rok 2010	138 295,70	3 000,00
1.5.2011	Pravidelný vklad	140 295,70	2 000,00
1.6.2011	Pravidelný vklad	142 295,70	2 000,00
1.7.2011	Pravidelný vklad	144 295,70	2 000,00
1.8.2011	Pravidelný vklad	146 295,70	2 000,00
1.9.2011	Pravidelný vklad	148 295,70	2 000,00
1.10.2011	Pravidelný vklad	150 295,70	2 000,00
1.11.2011	Pravidelný vklad	152 295,70	2 000,00
1.12.2011	Pravidelný vklad	154 295,70	2 000,00
31.12.2011	Připsání úroků	157 140,30	2 844,60
31.12.2011	Uzavření státní podpory za rok 2011	157 140,30	0,00
1.1.2012	Poplatek za vedení účtu	156 840,30	- 300,00
1.1.2012	Pravidelný vklad	158 840,30	2 000,00
1.2.2012	Pravidelný vklad	160 840,30	2 000,00
1.3.2012	Pravidelný vklad	162 840,30	2 000,00
1.4.2012	Pravidelný vklad	164 840,30	2 000,00
13.4.2012	Připsání úroků	165 763,10	922,82
13.4.2012	6 let spoření	165 763,10	0,00
13.4.2012	Konec státní podpory	165 763,10	0,00

13.4.2012	Ukončení smlouvy	165 763,10	0,00
30.4.2012	Připsání státní podpory za rok 2011	168 763,10	3 000,00
30.6.2012	Uzavření státní podpory za 1. pololetí	168 763,10	0,00
15.9.2012	Připsání státní podpory za 1. pololetí	171 763,10	3 000,00

Konečný zůstatek na účtu	171 763,10 Kč
Celková výše připsané státní podpory	20 686,00 Kč
Celková výše připsaných úroků	9 577,10 Kč
Celková částka naspořená za šest let	141 500 Kč

Zdroj: [vlastní](#) zpracování

Z uvedeného výpočtu je vidět, že konečný zůstatek na účtu po šesti letech spoření by činil 171 763,10 Kč. Za šest let by rodina uspořila 144 000 Kč¹⁷. Z této částky by museli uhradit 2 500 Kč za uzavření smlouvy. Celkové zhodnocení plynoucí z tohoto způsobu spoření by bylo 30 263,10 Kč. Tato částka je tvořena připsanou státní podporou ve výši 20 686 Kč a připsanými úroky ve výši 9 577,10 Kč. Tyto složky výnosu ze stavebního spoření jsem také pro přehlednost vyjádřila procentuálně. Státní podpora tvoří z celkové částky získané ze spoření 12,04 % a úroky 5,58 %. Státní podpora tedy představuje významnou složku u stavebního spoření

Maximální výše státní podpory je 3 000 Kč ročně, proto bych doporučila této rodině, aby zaplatila mimořádný vklad ve výši 2 100 Kč v roce 2006. Tím by totiž získala nárok na státní podporu za rok 2006 v plné výši. Celková výše státní podpory by pak činila 21 000 Kč. Výše připsaných úroků by se zvýšila na 9 873,80 Kč a konečný zůstatek na účtu by byl 174 473,80 Kč. Tento vklad (2 100 Kč) by zvýšil celkovou výši peněz na účtu o 610,70 Kč ($174\,473,80 - 171\,763,10 = 2\,710,70$). K tomuto výpočtu jsem využila kalkulačku spoření Stavební spořitelny Modrá pyramida, a.s.

Další možností by bylo uzavřít stavební spoření svým dětem. Kdyby svým synům manželé ukládali každý měsíc 1 000 Kč na účet stavebního spoření, dostali by u stavební spořitelny Modrá pyramida ke každé smlouvě prémii 1 000 Kč. Tato nabídka totiž platí v případě

¹⁷ tj. ročně 24 000 Kč (2 000 Kč měsíčně) po dobu 6 let.

uzavření smlouvy dítěti ve věku 0 – 18 let s cílovou částkou nejméně 180 000 Kč, což by splňovali. Nevýhodou by ale v tomto případě bylo, že by neměli nárok na maximální státní podporu a dvojnásobné poplatky, proto bych tuto možnost nedoporučovala.

5.2 Výnos z penzijního připojištění

Při výpočtu vycházím z předpokladu, že zhodnocení penzijního fondu je ve výši 4 %¹⁸. Všechny služby penzijních fondů od sjednání smlouvy, servisu, poradenství až po výplatu dávky jsou zdarma. Pro výpočet jsem využila kalkulačky, která se nachází na internetových stránkách penzijního fondu Komerční banky. Technická úroková míra použitá při výpočtu penzí je 2 % p.a.

Jedná se o dlouhodobé spoření. Optimální délka strádání pro dosažení největšího efektu je 20 let a výše. Minimální doba spoření je pět let, což je vhodná doba pro lidi v předdůchodovém věku. To však není příklad mnou zvolené rodiny. Této rodině bych doporučila, jestliže by se rozhodli pouze pro penzijní připojištění, aby částku naspořenou za 6 let postupně ukládali v menších částkách po dobu 30 let na penzijní připojištění. Starobní penzi mohou totiž čerpat až po dosažení věku 60 let. Za šest let při ukládání 2 000 Kč měsíčně naspoří částku 144 000 Kč. Jestliže tuto částku rozpočítám na 360 měsíců, což je 30 let, získám měsíční částku spoření, která činí 400 Kč. Efekt bude při dlouhodobějším spoření menší částky vyšší než kdyby spořili 2 000 Kč měsíčně pouze 6 let. Protože se jedná o mladou rodinu doporučila bych jim sjednat si zároveň výluhovou penzi, kterou mohou čerpat po 15 letech placení příspěvku.

Předpokládám tedy, že smlouva o penzijním připojištění bude uzavřena na pana Nováka. Ten začne spořit ve třiceti letech a spoření ukončí v šedesáti – celkem tedy 30 let. Měsíční vklad bude ve výši 400 Kč. Zaměstnavatel mu nepřispívá na penzijní připojištění.

Výsledky výpočtu:

Roční výše příspěvku účastníka - 4 800 Kč (12*400).

Roční výše státního příspěvku účastníka – 1 680 Kč.

Celkový příspěvek účastníka – 144 000 Kč.

Výnos z příspěvku účastníka – 127 791,04 Kč.

Státní příspěvek – 50 400 Kč.

Výnos ze státního příspěvku – 43 663,80 Kč.

Stav na účtu po 30 letech – 365 854,83 Kč.

Jednorázová vyrovnání po zdanění – 340 137 Kč.

Celková výše zhodnocení plynoucí z penzijního připojištění po 30 letech spoření je 196 137 Kč (340 137 – 144 000).

Výnos z penzijního připojištění nelze srovnávat s výnosem ze stavebního spoření v případě této mladé rodiny, protože penzijní připojištění představuje dlouhodobé spoření a výnos by mohli čerpat až ve věku 60 let osoby, na niž byla smlouva uzavřená. Srovnávat tyto varianty spoření by bylo možné pouze, jestliže by pan Novák byl ve věku 54 let a po 6 letech by mu vznikl nárok na výplatu penze. Pak by doba spoření byla shodná s dobou stavebního spoření a bylo by možné výnos z těchto variant porovnat.

Kdyby rodina spořila 2 000 Kč měsíčně na důchod po dobu šesti let, na konci spoření by jednorázové vyrovnání činilo pouze 171 279 Kč¹⁸, což představuje zhodnocení úspor ve výši 27 279 Kč. Navíc mají každý rok nárok na snížení základu daně z příjmů ve výši 12 000 Kč. Stavební spoření ale po šesti letech spoření přináší zhodnocení ve výši 30 263,10 Kč, což převyšuje výnos z penzijního připojištění o 2 984,10 Kč. V tomto případě by se vyplatilo spíše uzavřít smlouvu o stavebním spoření, která je výnosnější.

Kdyby se mnou zvolená rodina přesto rozhodla uložit celkově naspořenou částku za 6 let (144 000 Kč) pouze na penzijní připojištění, bylo by výhodné uzavřít smlouvu o penzijním připojištění při spoření 400 Kč měsíčně po dobu 30 let. Výnos by pak činil 196 137 Kč. Nevýhodou tohoto způsobu spoření je samotný účel, což je spoření na důchod. Naspořené prostředky mohou být čerpány až v 60 letech, což pro mladou rodinu není určitě atraktivní.

¹⁸ tato výše odpovídá průměrnému zhodnocení penzijních fondů v roce 2005.

¹⁹ výpočet zjištěn pomocí kalkulačky na internetových stránkách penzijního fondu Komerční banky, a.s.
Dostupné z: <<http://www.pfkb.cz/kalk.php>>.

V dnešní době, kdy nikdo neví, jakou částku může v důchodovém věku očekávat od státu, bych tento produkt nezavrhl a doporučila bych této rodině, aby spořili alespoň minimální částku tímto způsobem. Myslím si, že 100 Kč nebo 200 Kč měsíčně výrazně nezatíží téměř žádný rodinný rozpočet. Jak je vidět z předešlého výpočtu, zhodnocení takto naspořených peněz není vůbec zanedbatelné.

Jestliže si uzavřou oba manželé smlouvu o penzijním připojištění na dobu 30 let a budou spořit měsíčně minimální možnou částku 100 Kč. Uspoří na každé smlouvě 36 000 Kč za 30 let a jednorázové vyrovnání bude činit po této době 94 411 Kč, což představuje výnos 58 411 Kč u jedné smlouvy. Celkově získají po 30 letech ze 2 smluv částku 188 822 Kč (z toho naspořeno pouze 72 000 Kč).

5.3 Výnos z termínovaného vkladu

Termínované vklady obecně nejsou příliš výnosné. Zhodnocení termínovaných vkladů je velmi mizivé a často nestačí k pokrytí vlivu inflace. Přesto uvádím výpočet výnosu z termínovaného vkladu v Komerční bance na konkrétních případech, protože i přes nízké zhodnocení úspor stále leží nemalý objem rodinných úspor v ČR v podobě tohoto produktu. Pozitivem tohoto tradičního spořicího produktu je, že zřízení, vedení a zrušení účtu je u Komerční banky, a.s. bez poplatků. Termínovaný účet je veden buď pro jednorázový vklad nebo pro vklad s automatickým obnovováním (to lze sjednat jen pro vklady na 7 a 14 dní či 1, 3, 6 a 12 měsíců). Díky maximální možné době uložení vkladu nelze jednoznačně porovnat výnos z termínovaného vkladu s výnosy z předešlých způsobů spoření. Jako rozumnou dobu pro zhodnocení vkladů se jeví maximálně 12 měsíců. Pro dlouhodobější investice je vhodné využít jiné spořicí produkty (např. stavební spoření).

Spoření na termínovaném vkladu po dobu delší než jeden rok je málo výnosné, přesto zjistím výnos z termínovaného vkladu, jestliže rodina uloží za rok naspořenou sumu 24 000 Kč na dobu 5 let na termínovaný účet. U Komerční banky, a. s. je totiž 5 let nejdelší možná doba uložení vkladu. Založení, vedení a zrušení účtu je u Komerční banky, a.s. zdarma. Pouze za předčasný výběr z termínovaného účtu v Kč zaplatí klient 250 Kč a

za zřízení vinkulace na vkladech 500 Kč. Předčasný výběr ani zřízení vinkulace ve svém výpočtu nebudu předpokládat.

Úroky z tohoto vkladu by činily 1,69 % p.a. (viz sazebník KB, a.s. platný k 15.4.2006), protože vklad do 49 999,99 Kč patří do 1. pásma. Pan Novák má ale u Komerční banky uzavřený účet, na který je mu připisována výplata od zaměstnavatele, proto splňuje podmínku pro nárok na bonifikaci ve výši 0,2 % p.a. Termínovaný vklad by byl v jeho případě úročen úrokovou sazbou s bonifikací - 1,89 % p.a. I bez výpočtu je zřejmé, že výnos z termínovaného vkladu, který je ještě zdaněn 15 % sazbou daně z příjmů, bude nižší než samotný úrok z vkladu ze stavebního spoření (2 %).

Výpočet výnosu

Pro výpočet úroků z termínovaného vkladu použiji tento vzorec :

$$u = C \cdot (1 + i)^n - C \quad (2)$$

kde: C = vložená částka

u = úrok z vkladu,

i = úroková sazba,

n = počet let.

Při výpočtu daně z úroků vycházím z toho, že ke zdanění úroků dochází až při jejich připsání.

Úrok z vkladu = $24\,000 \cdot (1 + 0,0189)^5 - 24\,000$.

Úrok z vkladu = 2 355,37 Kč.

Daň z úroku (15 %) = 353,31 Kč.

Úrok po zdanění = 2 002,06 Kč.

Vyplacená částka = 26 002,06 Kč (24 000 + 2 355,37 – 353,31).

Zhodnocení plynoucí z uložených 24 000 Kč na dobu 5 let je 2 002,06 Kč, což nedosahuje ani maximální roční výše státní podpory plynoucí ze stavebního spoření.

Termínovaný vklad se většinou používá pro krátkodobé uložení peněz. Pro srovnání ještě vypočítám výnos z termínovaného vkladu, jestliže by mnou zvolená rodina uložila za rok uspořenou částku – 24 000 Kč a naspořenou částku za 6 let – 144 000 Kč na jeden rok na

termínovaný vklad. Úroková sazba včetně bonifikace je v případě uložení 24 000 Kč na jeden rok 0,84 % p.a. a v případě uložení 144 000 Kč na jeden rok 2,06 % p.a. V druhém případě je úroková sazba vyšší, protože vklad 144 000 Kč patří již do druhého pásma sazebníku Komerční banky.

Pro výpočet úroků z vkladů použijí stejný vzorec jako v předešlém příkladě.

1, vklad 24 000 Kč na jeden rok:

Úrok z vkladu : $24\,000 * (1 + 0,0084)^1 - 24\,000 = 201,60$ Kč

Daň z úroku : $15\% \text{ z } 201,60 = 30,24$ Kč

Úrok po zdanění : $201,60 - 30,24 = 171,36$ Kč

Vyplacená částka = $24\,000 + 171,36 = 24\,171,36$ Kč.

2, vklad 144 000 Kč na jeden rok:

Úrok z vkladu: $144\,000 * (1 + 0,0206)^1 - 144\,000 = 2\,966,40$ Kč

Daň z úroku: $15\% \text{ z } 2\,966,40 = 444,96$

Úrok po zdanění: $2\,521,44$ Kč

Vyplacená částka: $144\,000 + 2\,521,44 = 146\,521,44$ Kč.

Z těchto příkladů je zřejmé, že výnos z termínovaného vkladu na 1 rok je opravdu velmi nízký. Někdy nemusí pokrýt ani výši inflace. Vyplatí se tedy využít jiný způsob zhodnocování úspor.

5.4 Závěrečné zhodnocení

Tato rodina je schopna naspořit měsíčně 2 000 Kč. Na základě předešlých výpočtů bych jim doporučila uzavřít jak smlouvu o stavebním spoření, tak i smlouvu o penzijním připojištění. U stavebního spoření by bylo nejvhodnější spořit měsíčně 1 800 Kč, čímž by rodina získala nárok na maximální státní podporu 3000 Kč ročně a samozřejmě i úroky. Kdyby uzavřeli smlouvu 12.4.2006 za šest let by získali 155 949,10 Kč*.

²⁰výpočet zjištěn pomocí kalkulačky spoření na internetové stránce Modré pyramidy. Dostupné z: <http://www.mpss.cz/spocitejte-si/kalkulacka-spozeni/>.

Z toho státní podpora by činila 20 414 Kč, připsané úroky 8 635,10 Kč a vložená částka je 129 600 Kč (ta je snížena o poplatek za uzavření smlouvy – 2 500 Kč). Zbýlých 200 Kč měsíčně by bylo vhodné spořit prostřednictvím penzijního připojištění. Přičemž by si měli uzavřít manželé Novákovi smlouvu o penzijním připojištění každý zvlášť, to znamená na spoření 100 Kč měsíčně, což je výnosnější než spoření 200 Kč měsíčně na jedné smlouvě.

Závěr

Předložená diplomová práce se zabývá možnostmi zhodnocení volných peněžních prostředků v České republice. V zájmu každého občana, který je schopen uspořít nějakou sumu peněz, by mělo být jejich efektivní uložení.

V České republice se naskytá mnoho různých způsobů investování peněz. Investice se obecně dělí na finanční investice, kterými se více zabývám v této práci, a reálné investice. Mezi reálné investice patří především investice do nemovitostí, drahých kovů, uměleckých předmětů či podnikání. Atraktivita těchto investic stoupá především v období hospodářské a politické nejistoty a při existenci, nebo očekávání vysoké míry inflace. [12]

Finanční investice mají nejčastěji podobu peněžních vkladů, cenných papírů a pojištění. V této práci jsem popsala jednotlivé finanční investice s tím, že jsem u každé z nich uvedla její výhody, nevýhody a v jakých situacích by měli být použity. Výběr vhodného způsobu investování totiž závisí na mnoha faktorech. Za nejdůležitější považuji dobu spoření, výši rizika, kterou je občan ochoten podstoupit, požadovanou likviditu, požadovanou výnosnost a účel spoření. Výhodnost produktů může být také ovlivněna daňovým zvýhodněním, nebo státní podporou. Důležitým faktorem při posuzování jednotlivých způsobů investování je pak i způsob a rozsah kontroly a s tím spojené zabezpečení investice. Dle těchto faktorů jsem porovnávala výhodnost jednotlivých finančních investic. Uvedená kritéria pro rozhodování se o druhu investice však nelze posuzovat odděleně, protože spolu úzce souvisejí. Při osobním investování se většinou vyplatí rozložit peněžní prostředky, nevkládat všechny peníze pouze do jedné investice.

Mezi nejčastější způsoby ukládání peněz českou populací již po mnoho let patří běžný účet, stavební spoření, termínované vklady, životní pojištění, penzijní připojištění, spoření doma a vkladní knížky. V poslední době se navíc zvyšuje také atraktivita investování do podílových fondů.

Českou populací nejvíce využívaným způsobem ukládání peněz jsou v současné době netermínované vklady (běžný účet), které předčily vklady termínované. Termínované vklady a vkladní knížky přestaly být synonymem úspor českých domácností. Naopak české

domácnosti více než zdvojnásobili své úložky v systému stavebního spoření a investice v podílových fondech. Stavební spoření je již po mnoho let na špici nejoblíbenějších způsobů ukládání peněz a jeho obliba stále přetrvává. Kolektivní investování získává své pevné místo, což dokazuje fakt, že investice do podílových listů představují přibližně 11% celkových úspor domácností. Životní pojištění i penzijní připojištění je také stále oblíbeným způsobem uložení peněz. U životního pojištění však došlo k mírnému poklesu v roce 2005. Spoření, ukládání peněz doma tzv. „do slamníku“ využívají v současné době více než dvě pětiny Čechů. U další z forem ukládání volných finančních prostředků - vkladních knížek – lze konstatovat, že se za poslední tři roky prakticky nemění počet jejich držitelů. [21]

Z těchto nejčastěji využívaných způsobů ukládání úspor jsem vybrala stavební spoření, termínované vklady, penzijní připojištění a kapitálové životní pojištění pro detailní analýzu. U těchto produktů jsem popsala především podmínky platné v České republice, dále pak jejich výhody, nevýhody a situace, kdy je vhodné jejich uzavření. Na základě této analýzy jsem pak tyto produkty porovnála a vyhodnotila. Za nejvýhodnější způsoby spoření z těchto čtyř jmenovaných variant považuji stavební spoření a penzijní připojištění, které přináší mnohem vyšší výnosy než kapitálové životní pojištění a termínované vklady.

Stavební spoření je vhodné uzavřít v případě, že je klient ochoten spořit své volné peněžní prostředky nejméně po dobu šesti let. Po této době mu totiž vznikne nárok na státní podporu, která představuje velmi významnou složku výnosu ze stavebního spoření, a peněžní prostředky již nejsou vázány. Klient je může tedy použít na cokoliv. Výhodou stavebního spoření je také nulové daňové zatížení výnosů.

Státem podporované penzijní připojištění považuji za jednu z nejvýhodnějších alternativ, jak si bezpečně a efektivně spořit na stáří. Naspořené peníze a výnos získá klient totiž až po dosažení věku 60 let. Proto penzijní připojištění není vhodné pro občany, kteří chtějí získat zpět své zhodnocené peníze dříve než ve věku 60 let a využít je k jinému účelu než je zajištění ve stáří. O uzavření penzijního připojištění by ale měli uvažovat i mladí lidé, protože je pravděpodobné, že stávajícímu důchodovému systému budou v budoucnosti chybět zdroje na výplatu starobních důchodů. A rozhodující vliv na výnosnost penzijního

připojištění má právě dlouhodobost spoření. Počáteční úložka může být pouhých 100 Kč měsíčně, což je dle mého názoru únosné pro každého výdělečně činného občana.

V poslední kapitole této diplomové práce jsem provedla případovou studii. Pro ni jsem si zvolila modelovou rodinu, která chce měsíčně spořit 2 000 Kč po dobu šesti let. Na základě výpočtů jsem zjistila, že nejnižšího výnosu by rodina dosáhla při využití termínovaného vkladu, proto bych tento způsob spoření pro danou domácnost zavrhl. Této rodině bych doporučila uzavřít určitě smlouvu o stavebním spoření na dobu šesti let, která plně odpovídá jejich požadavkům. Tímto způsobem uložené peníze by jim navíc vynesly nejvyšší výnos z porovnávaných způsobů uložení peněz. Vedle stavebního spoření by však také měli uvažovat o zajištění ve stáří, což je v dnešní době stále aktuálním tématem. Rozhodně by měli část svých úspor směřovat do penzijního připojištění. V jejich případě by bylo vhodné uzavřít smlouvu o penzijním připojištění oběma manželům, a to na minimální částku 100 Kč. Zbylou část úspor 1800 Kč bych doporučila použít na stavební spoření, čímž by získali maximální státní podporu.

Tento způsob rozložení úspor je vhodný pouze pro mnou zvolenou modelovou rodinu, jelikož rozhodnutí závisí na individuálních potřebách konkrétní domácnosti. Neplatí tedy obecně pro všechny domácnosti, které chtějí spořit 2000 Kč měsíčně. Při rozhodování o nejvhodnější investici je nutné vedle měsíční částky spoření a doby, po kterou chtějí spořit, také zvážit účel spoření, jaké smlouvy má již uzavřené, jak velké riziko je ochoten podstoupit, zda má klient zajištěný nějakým způsobem příjem, zda uvažuje o zajištění rodiny v případě nečekaných událostí apod. Z tohoto důvodu nelze jednoznačně navrhnout přesný způsob spoření, který by byl nejvhodnější pro každou domácnost.

Seznam použité literatury

Knižní publikace

- [1] BENEŠ, V. a kol. *Bankovní a finanční slovník*. 1. vyd. Praha: Svoboda - Libertas, 1993. ISBN 80-205-0357-9.
- [2] DVOŘÁK, P. *Komerční bankovníctví pro bankéře a klienty*. Praha: Linde, 1999. ISBN 80-7201-141-3.
- [3] KLEIN, G. - LAMBERT, J. *The business of banking*. London: Published by Methuen and Co.Ltd., 1987.
- [4] Kolektiv autorů. *Životní pojištění*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 2002. ISBN 80-247-0146-4.
- [5] LANDOROVÁ, A. a kol. *Cenné papíry a finanční trhy*. 1. vyd. Liberec: Technická univerzita v Liberci, 2005. ISBN 80-7184-355-5.
- [6] LANDOROVÁ, A. – JÁČOVÁ, H. – NESLÁDKOVÁ, M. *Obchodní bankovníctví*. 1. vyd. Liberec: Technická univerzita v Liberci, 2002. ISBN 80-7083-607-5.
- [7] REJNUŠ, O. *Teorie a praxe obchodování s cennými papíry*. 1. vyd. Praha: Computer Press, 2001. ISBN 80-7226-571-7
- [8] SEKERKA, B. *Banky a bankovní produkty*. Praha: Profess Consulting, 1997. ISBN 80-85235-51-X.
- [9] SŮVOVÁ, H. a kol. *Specializované bankovníctví*. 1. vyd. Praha: Bankovní institut, 1997. ISBN 80-902243-2-6.
- [10] ŠIMÍKOVÁ, I. *Finance a bankovníctví*. 1. vyd. Liberec: Technická univerzita v Liberci, 2004. ISBN 80-7083-898-1.
- [11] ŠULC, J. – ILLETŠKO, P. *Penzijní připojištění*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 2000. ISBN 80-7169-979-9.
- [12] TEPPER, T. – KÁPL, M. *Peníze a vy*. 2.vyd. Praha: Prospektrum, 1994. ISBN 80-85431-96-3.

Zákony

- [13] Zákon č. 21/1992 Sb., o bankách, ve znění pozdějších předpisů
- [14] Zákon č. 530/1999 Sb., o dluhopisech, ve znění pozdějších předpisů
- [15] Zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů

- [16] Zákon č. 42/1994 Sb., o penzijním připojištění se státním příspěvkem a o změnách některých zákonů souvisejících s jeho zavedením
- [17] Zákon č. 96/1993 Sb., o stavebním spoření a státní podpoře stavebního spoření, ve znění pozdějších předpisů

Internetové zdroje

- [18] Makroekonomická výkonnost a stabilita – Investice, úspory a rozpočet [online]. Vysoká škola ekonomie a managementu, [citováno 2005-11-15]. Dostupné z <<http://www.vsem.cz>>.
- [19] Přehled povolených penzijních fondů – stav k 1.1.2006 [online]. Praha: Ministerstvo finance, 2006. [citováno 2005-03-31]. Dostupné z <<http://www.mfcr.cz>>
- [20] Statistical Annex of European economy, Autumn 2005 [online]. Economic and Financial Affairs, 2005. [citováno 2005-12-10]. Dostupné z <http://ec.europa.eu/comm/economy_finance/publications/european_economy>.
- [21] Změny v sektoru domácností ČR – úspory a zadluženost v období 1995 až 2005 [online]. Praha: Český statistický úřad, 2005. [citováno 2005-12-10]. Dostupné z <<http://www.czso.cz>>.
- [22] Životní pojištění 2005 [online]. Praha: Fincentrum, 2006. [citováno 2006-03-12]. Dostupné z <<http://fincentrum.idnes.cz/zivot.asp>>.

Ostatní prameny

- [23] Finance [online]. Dostupné z <<http://www.finance.cz>>.
- [24] Fincentrum [online]. Dostupné z <<http://www.fincentrum.idnes.cz>>.
- [25] Komerční banka [online]. Dostupné z <<http://www.kb.cz>>.
- [26] Měšec [online]. Dostupné z <<http://www.mesec.cz>>.
- [27] Ministerstvo financí [online]. Dostupné z <<http://www.mfcr.cz>>.
- [28] Modrá pyramida stavební spořitelna [online]. Dostupné z <<http://www.modrapyramida.cz>>.
- [29] Stavební spořitelna České spořitelny [online]. Dostupné z <<http://www.buřinka.cz>>.

Seznam tabulek a obrázků

Tabulky:

Tab. č. 1	Míra úspor (v % HDP)
Tab. č. 2	Časový investiční horizont u vybraných produktů
Tab. č. 3	Komparace vybraných možností zhodnocení volných peněžních prostředků
Tab. č. 4	Hlavní změny v stavebním spoření od 1.1.2004
Tab. č. 5	Přehled stavebních spořitelén působících v České republice
Tab. č. 6	Výše státního příspěvku
Tab. č. 7	Termínované účty s pevnou úrokovou sazbou
Tab. č. 8	Výsledky výpočtu

Obrázky:

Obr. č.1	Vývoj úspor českých domácností (v mld. korun)
Obr. č. 2	Struktura úspor českých domácností (rok 2005 v %)

Seznam příloh

	Počet str.
Příloha č.1 Všeobecné obchodní podmínky stavební spořitelny Modrá pyramida, a.s.	4
Příloha č.2 Návrh na uzavření smlouvy o stavebním spoření u stavební spořitelny Modrá pyramida, a.s.	2
Příloha č.3 Modrá Pyramida stavební spořitelna versus Stavební spořitelna České spořitelny	2

